

Slovenske večernice

za

poduk in kratek čas.

Izdala

družba sv. Mohora.

Tretji zvezek.

Z dovoljenjem visokočast. Kerškega knezoškofijstva.

V CELOVCU 1861.

Natisnil Janez Leon.

II 26085C 4

D 7031/1950

1.

Cipsarjeva družina

ali

cesar Maksimilian na Martinjpeči.

(Povest za mlade in odraščene poslovenjena).

1. Hišica v Zirljanski dolini.

Bilo je lepo jesensko jutro. Kakor zlato svetel je plaval čisti jasni zrak okoli verhov visocih gor, ki obdajajo na obéh stranéh Insko dolino. Pred malo hišico pol ure od Zirlján na Tirolskem je sedel leta 1489 lovec Andrej Cipsar in je napenjal novo tetiv na mogočno samostro. V oknih lesene, čedno opravljene hišice je lesketalo jutranje zlato solnce. Ne daleč od njega se je paslo vse njegovo bogastvo, tri lepo rejene krave. Andrej je bil že bolj priletan mož, močen in jak in ogorel od vsakdanjega solnea po gorah. Na licu mu je bila brati serčna dobrodušnost, in jasno bistro oko mu je bilo zercalo dobrega nepopačenega serca, ki mu je živo tolklo za Boga, čigar neskončni moči se je lahko vsaki dan čudil po visočinah, kamor ga je skerb za živež vodila, potem za cesarja Maksimiljana, ki je bil zlasti Tirolcom dober in nagnjen, in pa za domovino, ki so ga na njo vezale naj svetejše vezi. Ni ga bilo ne v bliži, ne v dalji takega lovca na divje koze, kakor je bil Cipsar; nikoli ni nobene zgrešil. Hodil je po gorah čez sneg in led skoz jarke in prepade, da

ga ni bilo po več dni nazaj in vselej se je srečno povernil. Le od takrat, kar mu je umerla ljuba žena nagle smerti, ni zahajal več tako pogosto v gore za divjimi kozami, prepustil je ta posel ljubemu sinu Janezu. Mnogo let je živel Cipsar srečne dni z ljubo ženo Marto in, kedar se je vernil z lova, pozabil je vseh težav nevarnih poti, kakor hitro je stopil v malo hišico, kjer so mu ljuba žena in dva otroka, Lizika in Janez, veseli proti pretekli ne vedoč, kako bi se prav veselili srečne vrnitve.

Ali nekega dne je bilo vse drugači. Dve nedelji ga že doma ni bilo in hodil je le samodrug. Oj kako prijazno ga je gledala njegova hišica, ko je stopal proti nji; serce mu je od veselja skoraj na glas bilo, ko je prišel do vrat. Ali ni ga bilo nikogar, ki bi mu bil z glasnim veseljem naproti pritekkel, ne žene, ne Lizike, ne Janeza. V hiši je bilo vse tiho; tu je stal Martin kolovrat, tam so ležale dela Lizike in Janeza, ki ju je mati že zgodaj na delo navajala. Andrej vidi, da ni nikogar domá, pa reče: „Ohà, morda so pri studencu“, obesi samostro na steno, vzame divjo kozo s pleč in jo položi v kot na tla, pa hití k studencu, kjer je mislil, da si bo ljube svojce našel. Težko je dobiti lepšega kraja, kakor je bil ta pri studencu pod skalo. V znožju griča je bila blizo Zirljàn jama iz terdega kamena, od kodar nikoli ni prenehala teči čista hladna bistra voda, ki je curljala v izdolbeno skalno korito. Ob stranéh so bili kmetje klopi postavili in po skali pred vhodom se je ovijal beršljin. V jami je bil čist hladen zrak, jama pa, bolj široka kakor dolga, je imela zmirom dovolj svetlobe. Ako je bilo po letu doli v dolini še tako zlo vroče, v jami je bil pa le prijeten hlad. Zato so pa radi tje zahajali popotni planinarji in lovci, da so si malo odpočili in se okrepili s hladno vodico. Tudi mati Marta je rada tje zahajala z otro-

koma in oče Andrej si je bil svest, da jih bode našel tukaj. Ali ni je bilo tu žene, samo Janez in Lizika sta na klopi sedela, černo oblečena in objokana; solze so jima lile v čisto vodico, ki je tiho šumljala v koritice. Molčé stopi pred ljuba otroka in precej se mu je zazdelo, kaj je. Besedo mu je zaperlo, persi so se mu strašno vzdigale in sin in hči sta se mu na nje naslonila, polna bridke žalosti. „Mamica so se preselili v deželo izveličanih“, pošepeče Janez ihteče. „Danes jutro smo jih zagrebli“, zastoče Lizika. To je vzelo nesrečnemu možu vse moči, kakor bi se mu bila v žilah kri ustavila. Šel je, vpert na otroka, molčé proti domu. Tukaj je sedel v tihi žalosti več dni, dokler ni serce prebolelo bridkosti. Tedaj pa reče Janezu in Lizi: „Bog nam jih je dal, Bog nam jih je vzел, češčeno bodi njegovo ime. Vidva pa, ljuba moja, sta mi ohranjena in mi trije se bomo vkupaj trudili, dokler tudi meni zadnja ura ne odbije. Ne jočita več, povzdignita oči proti nebu, izročita se Bogu in meni očetu in ne bodeta zapuščena na zemlji.“

Na to je stopila mlada Liza na materino mesto in je opravljala domače hišne posle s posnemanja vredno delavnostjo. Andrej je pa jemal krepkega Janeza s seboj na gore, in Janez se je kmalo naučil nevarnega lova. Preteklo je mnogo let. Živeli so veči del sami; le včasih je prišel k njim v vas Brezarjev Martin, ki je bil od mladih let Janezov in Lizin drug in prijatelj. Martin in Janez sta bila naj lepša mladenča v celi dolini, pridna in pobožna, in vsi, ki so ju poznali, so ju čislali in radi imeli. Martin je bil sirota; ni imel ne očeta, ne matere. Mati mu je umerla, ko je bil še čisto mlad deček, oče pa, tudi lovec, je bil nesrečen, na lovu: padel je in se ubil, ko je bil Martin komaj štirinajst let star. Le malo imetka je zapustil edinemu sinu; toda Cipsar, zvest prijatelj nesrečnega soseda, je

vzel Martina k sebi in ga tako odreja kakor svoja otroka. Radi so se imeli Martin, Janez in Liza in rasli so na veselje očetu Andreju. Tudi Martin se je lovstva poprijel in je hodil z Andrejem in Janezom na gore. Kedar je pa devetnajsto leto dopolnil, šel je od Cipsarja nazaj na očetni dom, v malo hišico.

Ze je leto minulo, kar je postala Liza Martinova zaročnica. Cipsar ni imel nič zoper to zvezo, kajti je vedil, da bo hči srečna s tem mladenčcem, ker ga je poznal, da ima dobro, čisto, nepokvarjeno serce. Prišel je pač marsikter mladenec iz Zirljanske doline Lize snubit, in med njimi so bili tudi taki, ki so imeli veliko več posvetnega blaga, kakor ga je imel Brezarjev Martin. Toda Martin je imel še izmed vseh naj več tistih čednosti, ki so kinč mladenčjih let. Zraven tega pa mu je lov že tudi toliko donašal, da si je počasi lep imetek prihranil. Če je nesel on ali pa Janez kože ustreljenih koz v Inšpruk na prodaj, bila sta si svesta, da jih bota naj bolje prodala ne ravno zato, ker so bile njune kože naj lepše, ampak zató, ker sta se znala čedno in naj odkritoserčneje ponašati, da jima naj čemernejši kupci nikoli niso cene tergali.

Vernimo se spet k Cipsarju, ki je na klopi pred hišo sedé ravno samostro vredoval. Zdaj napne tetiv, dene na njo strelo in pogleda okoli sebe, da bi kaj zapazil, kar bi ustrelil. Kar zagleda jastreba, ki je letel z gore v dol se spuščaje za golobom, ki se je kviško vzdignil ne daleč od sela. Sukal se je zmirom ože in ože, kar se naenkrat spusti naravnost navpik hitro kakor strela in, kakor bi mignil, bil mu je v krempljih golob. Cipsar pomeri, sproži, tetiv zabrenči in strela prebode ropnemu ptiču persi, ki dobro zadet pade na zemljo še vedno, akoravno umirajoč, goloba v krempljih derže.

„Dobro si zadel, strelec!“ zadení terdo zraven njegga nepoznan glas, „tvoje orožje je tako dobro, kakor tvoje oči. Obljubim, da je malokdo tak, da bi zadel ptiča v taki višini, kakor si ti jastreba.“

Cipsar se na ta nenaden ogovor nekoliko zgene, pogleda in vidi zraven sebe velikega gospoda v krasni lovski opravi. Bil je mlad lep človek z dolgimi in črnimi lasmi in s čedno prstriženo brado. V roci je imel krasno samostro, da še ni vidil take nikoli Cipsar.

„Hvala, gospod, za pohvalo“, odgovorí Cipsar s prijazno besedo na prijazne tujčeve besede; „ali stavim, da vi s tole lepo samostro še gotoviše zadenete kakor jaz, in po obleki soditi rekel bi, da ste tudi vi strelec, samo da ste višega stanú.“

„Uganil si,“ reče tujec, „strelec sem, kakor ti in tudi višega stanú, kakor si rekel, Cesarjev glavni strelec sem in kličejo me za Vilibalda s Holmca, menim pa, da imam pred seboj Andreja Cipsarja, naj boljšega strelca v deželi?“

„Cipsar sem, to je res, gospod,“ odgovori Andrej, „toda tega pa nikar ne mislite, da sem jaz najboljši strelec. Dosti je takih v Tirolah, ki hitronoge divje koze nikoli ne zgrešé in vselej černo piko zadenejo, kedar tarčo streljajo, in jaz nisem ne boljši ne slabši od njih; ako pa česa potrebujete, s čimur vam postreči morem, pa kar recite.“

Te besede so bile Vilibaldu ravno prav in iz serca vzete. Zgubil se je bil od lovcov in zašel, zdaj je bil pa tako utrujen in spehan, da ga ni bilo volja dalje loviti ali v Inšpruk hoditi, temuč sede na klop pred hišo, Cipsar mu pa prinese, kar je treba za pogoščenje. Vilibald já z veseljem kruh in sir in pije vino, Cipsar se pa izgovarja, da mu je žal, da ni Janeza in Lize domá, ki bi mu bolje postregla kakor sam more.

„Pusti to“, mu prijazno reče Vilibald, „tvoj sir in kruh in tvoje vino mi gre prav ugodno v tek, hvala Bogu, dokler imamo tega; sicer pa vem, da ti sina, hčere in zeta ni doma, in vedil sem, preden sem k tebi prišel.“

„Kaj?“ reče Cipsar, „ali so vas morebiti srečali?“

„Ne, srečali me niso,“ odgovori Vilibald, „srečali me niso, ali sinoč sem šel ravno po nekem jarku, pa mi pride naproti neznan človek, ki beržčas tebe dobro pozna, ker mi je svetoval, da se k tebi napotim. Skoro da nisem hotel ravnati se po njegovem svetu; kajti bil je viditi tako potuhnjen in prihuljen, da sem bil prav vesel, ko mi je zginil na skalah spred oči.“

„To je bil stari Videc“, zamermlja Cipsar in nehoté stisne pest in zaproti, in čelo se mu zgerbanči.

„No, pa kaj te je tako na naglem prijelo, da si se tako namergodil?“ popraša Vilibald, ki so ga jeli skoraj sumi obhajati.

„Ne bojte se,“ reče Cipsar, „vi ste v dobrih rokah; ali Videc in jaz sva si že več let huda sovražnika; Bog vé, da nisem jaz kriv, ali starec ne da mira na tem svetu. Le to se mi čudno zdi, da vam je ravno k meni nasvetoval.“

„Če je taka,“ reče Vilibald, „se pa tudi meni čudno zdi. Ali povej mi, kakó je mogoče, da se v ti mirni in prijazni dolini spreti morete in sovražno živeti, tukaj, kjer bi morala vsaki dan prihajati vam v serce nova ljubezen do Boga, do narave in do ljudi?“

„E gospod,“ reče Cipsar, „to vam že tako pride, in če vam povém, kako se je to godilo in kakšna je, porečete, da mi res ni mogoče pomiriti se s tem hudobnim človekom, čigar serce je terše kakor kamen.“

2. Osveta.

Dan se je nagnil, noč je nastopila; ali noč ni bila svetla. Černi gosti oblaki so se gonili sem in tje po nebu. Po gorah so ležale megle, ki so padale zmirom niže v dolino; z gor je pihal merzel veter, napravljalo se je hudi uri; vse je pobeglo v hiše in kočice, ljudje so molili in poskrili ogenj, da bi se v strašni noči ne zgodila kaka nesreča.

Okoli mirne Cipsarjeve hišice sta se plazila v gosti tmuni dva v černo oblečena človeka, ki sta se ozirala na vse strani. Huda ura je nastala; bliskalo se je in germelo brez prenehanja in dež je šel, kakor bi iz soda lilo. Ko ugledata, kar sta iskala, tedaj stopita pod streho male kočice ne deleč od Cipsarjeve hiše. Ta kočica je bila Cipsarjeva, v nji je imel po letu živino, žito in druge poljske pridelke.

„Nocojšna noč ni ravno pripravna za najin posel,“ zašepta eden izmed nju dveh, „da bi saj liti nehalo! Dež bo ogenj pogasil; jaz pravim: pojva pa pustiva za danes to stvar.“

„Le, poterpi, Tone“, mu drugi reče, „kakor bo ura eno odbila, zažgem skedenj in kmalo bo sapa plamen razširila v kljub dežju in toči. Toda bodi pameten, pa se umekni na stran, kakor hitro Cipsar pride. To, kar mu bova tukaj požgala, je skoro vse, kar ima; boš le vidil, kako bo gasil; nocoj to noč mu ne bo nikogar pomagat, pa če tudi kdo pride, ki bi ga ne bilo treba, sprožim puško, pa bo mir dal.“

„Imaš vse prav, Videc! ali skora da mi se smili siromak, čeravno bi bil kaj rad pri njegovem berhkem gostu — Cipsar pa je pri vsem tem le mož —.“

„Kakoršen ti nikoli ne boš,“ mu Videc besedo prestriže. „Ali ti je serce tako hitro upadlo? Če nočeš

pa domú pojdi, ti strašljivec ti, ali pa molči in bodi poslušen."

Dež je vendar nekoliko prenehal, čeravno je nevihta še vedno naraščala. Zdaj Videc, sovražnik poštenega Cipsarja, ki je čakal grešne priložnosti v črni noči s Šinčetovim Tonetom, ki je bil naj hudobnejši mladeneč v celi okolici, izvleče iz žepa netilo, zažge stvari, ki se jih ogenj naglo prime, in jih verže med suho snopje v skedenj. Snopje se vname, dim se jame valiti skozi špranje in razpoke in kmalo je bila v ognju cela koča. Živina je počela tuliti in zdaj ko je plamen že nad streho švigal, sta hitela hudobneža k Cipsarjevi hiši, poterkata glasno na vežne duri in zgineta v noči.

Ali še preden sta na duri poterkala, bil je že Cipsar na nogah. Zbudila ga je mukajoča živina in preden minuta mine, stopi pred vežne duri in vidi nesrečo, ki se mu je zgodila. Ali kmalo se zave, teče k ognju in podre hlevne duri, da reši živino. Živa duša ni vidila nesreče v strašni noči, na vasi v Zirljanah ni zvonilo v plat zvona. Koča je kmalo pogorela. Žalosten sede Cipsar zraven pogorišča, iz kterega se je kadilo; zmirom bolj je dež vlijal in le blisk je razsvitljal za trenutke grozno tmino. Cipsar nasloni glavo na komolec in gleda v oglje, ki je polahkoma ugašalo. Dežja in groma ta trenutek še čutil ni, tako ga je prevzelo.

Hudobneža pa, ki sta zažgala, sta se veselila kakor peklenščeka, ko sta ugledala Cipsarja in vidila, da je hitel k ognju. Hitro kakor kača se zmuzata za hišo, vzameta lestvo s stene, naslonita jo na okno, ki je bilo odperto in splezata v sobo, da dokončata v zavetju tamne noči grozno delo. Vilibald je mirno spal na postelji, ki mu jo je Cipsar v naj boljši sobi napravil. Slišal ni ne groma, ki je večkratno odmeval od gorskih sten, ne dežja, ki je skozi odperto okno celo k njemu v spavnico peršel. Tako ga terdno spečega

najdeta razbojnika, ki sta se brez vsakega ropota do njega priplazila, in bliskanje je bilo uzrok, da ga nista zgrešila. Kakor tigra plane nečloveški Videc na Vilibalda, stisne mu usta s pestjo in porine mu nož v serce. Ni dolgo terpelo in strašna hudobija je bila gotova. Morivca mu vzameta svetlo orožje in polno mošnjo in splezata spet nazaj skozi okno, obesita lestvo na prešnje mesto in pobegneta.

Že se je začelo svitati. Po strašni neuri je nastopilo lepo vedro vreme. Zvezde so migljale in pojemala je njih svetloba in naraščala dnevna luč. Zdaj se Cipsar predrami iz zamišljenosti, pogleda proti nebu in pomirjen reče: Ogenj božji je zapalil in požgal moje imetje, bodi Bogu čast in hvala, terpel bom to hudo skušnjo po kerščansko. Ostal mi je še marsikak zaklad, sin in hči, hiša in poštenje in pa slava, da sem hodil prave poti pred Bogom in pred ljudmi.

Tako misleč gre počasi proti domu, da bi zaspal še urico ali kaj po tako groznem strahu.

3. Jetnik.

V Inšpruku je bilo vse živo. Že nekaj časa se je mudil pri svojem stricu sedemdesetletnem Tirolskem nadvojvodu Žigu obče ljubljeni cesar Maksimiljan, in ljudstvo od veselja ni vedlo kaj početi. Hodili so ljudje celi dan po mestnih ulicah gor in dol in gledali in kupovali marsikaj, kajti sošlo se je v lepem mestu vsake verste igravcov, tergovcov in kupcov. Iz Laškega so prišli prodajavci dragega kinčja in biserja. Milansko orožje iz zercalnosvetlega jekla je viselo na ogled in na prodaj v lepih prodajavnicah. Kupcov iz Nürnberga se je nabrala četa z robo vsemu svetu znano: Avgsburški menjiveci so si postavili menjavnice, v katerih je bilo čuti od zore do mraka evenkanje penozov. Tu in tam je stal kak oder, kjer so umetniki

iz tujega svoje umetnije kazali in ljudstvo s čudenjem navdajali. Da kratko rečem, imele so oči dosti gledanja in ušesa dovolj poslušanja, pa toraj ni čuda, da je vse vrelo v Inšpruk ta imenitni čas. Ljudstvo staro in mlado, je pa tudi rado gledalo in vidilo priljudnega cesarja, ki je vsak dan jezdil po ulicah, prijazno pozdravljuje zvesti narod Tirolski.

Janez, Martin in Liza so dobro teržili. Mala prodajavnica, ki so jo konec neke stranske ulice najeli, je bila skoraj že prazna in čisto malo blaga so še razgernjenega imeli. Sprodali so kmalo in po dobri ceni temne kože in lepe rogove divjih koz, umetno olikane in na palice navihane, posušene gorske zeli za vsakoverstne bolezni, razne rokovice za imenitne in za proste, orlove peresa za samostrine strelice in še marsikaj lepega in redkega, kar sta Janez in Martin sama si ali pridobila ali napravila ali primenjala.

Stali so tako ti trije neki popoldan lepo vkupaj eden zraven drugega. Nebo je bilo modro in jasno in je nagibalo vsem ljudem serca na veselje in radovanje.

„Ne bil bi nikoli mislil“, veselo reče Janez, „da bodo ljudje tako pri nas kupovali. Kedarkoli začutim, kako težek mi je maček poln penozov, svetlih srebernjakov, okoli pasa, spomnem se vselej očeta in si mislim, kako bodo gledali in se veselili, kedar pridemo domú.“

„O kako rada bi že bila v naši prijazni dolini!“ reče Liza. „Tu v teh prostornih ulicah sred zidanih hiš med toliko bogatimi in nališpanimi ljudmi mi serce nič kaj noče veselo biti in ravno danes me nekaj tako stiska in teži, da še nikoli tako. Vernimo se skoro domu in bodem spet vesela in vedrega lica kakor navadno.“

„Dobro, pa odrinimo jutri s solnčnim vzhodom,“ reče Martin, „saj veš, Liza, da jaz in pa Janez nimava rada, da bi te kaka nevolja terla, zlasti ker se nama samima tukaj v tem ošabnem mestu ravno taka godí, kakor tebi.“

Med tem, ko so se tako pogovarjali, se po cesti, kjer so ti trije stali, pripodi vsa zmotana četa ljudi in od vseh strani so vreli radovedneži, pomnoževaje množico.

„Bo pa že spet kaka nova komedija,“ reče Janez, stopaje s sestro in prijateljem Martinom na stopnje pred hišo bogatega meščana; „ne rečem, da bi ne bili to paganski kralji iz dežele Afrike, ki so prišli se skazovat.“

Toda ljudstvo ni veselo, kakor sicer kričalo, kedar je bilo kaj novega za oči ali ušesa, le na pol glasno si je šepetalo in iz srede so molele jelebarde in zelene peresa.

„Ubijavec je, ki ga vedejo — cesarjevega višega strelca je umoril — škoda za verlega moža“ — taki in enaki glasi so se gnali.

„O bežimo, preden pridejo preveč blizo,“ poprosi Liza, „jaz nočem viditi nesrečnika, ki je roko oskrnil s kervjo bližnjega.“

Janez in Martin sta se htela že odstraniti in umakniti, ali že so prišle perve čete ljudi mem njih, da jim nibilo lahko mogoče zapustiti varnega kraja, kjer so stali. Kmalo je blizo njih orožje zalesketalo. Liza oberne proč obraz, zagledavši v sredi cesarskih najemnikov okovanega človeka. Ali Janez in Martin sta gledala v sredo, ko je nesrečnik vzdignil sklonjeno glavo in —

„Mili Bog nebeški! to so naš oče,“ zaupijeta oba kmalo in se zganeta od strašne groze.

Bil je Cipsar, ubogi Cipsar, žertva nečloveške hudobije. Stopal je v sredi oborožencov z vklenjenima

rokama, ki niso storile še dela, ki bi ne bilo po volji Gospodu v nebesih, v sredi množice, ki ga je preklinjala in se okoli njega stiskala in ga zasramovala, kakor hudodelec, ubijavec, ki pa ni drugega ubijal, kakor hitre gorske zverine.

Kdo bi popisal to, kar so čutili v sercu zdaj Janez, Liza in Martin? Liza, kakor je zaslišala krik brata in Martina, povzdigne glavo in zagleda blede lice očeta, ki je pomolil zvezani roki proti svojim.

„Sveta mati božja, ozri se milostivo na nas“, tako je molila nježna devica Liza in kakor obupani so prederli skozi množico in prišli do očeta in padli pred njega in se ga oklenili in ubogi oče je gledal brez tolažbe na ljubljence svojega serca. Ni mogel govoriti, ali solze neizrečene serčne bolečine in bridkosti so mu lile po obrazu.

Beriči, lovci in vse ljudstvo, gledaje to prigodbo niso besedice govorili, nobena roka ni prijela nesrečnika, da bi ga dalje gnala; živa duša se ni oglasila.

Najpred se Janez zravná in poklekne pred stotnikom najemnikov, ki je bliščeče orožan, na meč opert gledal, kar se je godilo.

„Gospod,“ zakrikne zvesti sin s trepečim glasom, „nisem dozdam še poklekoval pred nikogar, razun pred Boga nebeškega, ali pred tebe pokleknem, ker imaš oblast do mojega ubogega očeta. Daj, izpusti jih, pri svetu, da oče niso krivi hudodelstva, kterega jih dolžite. Daj, omeči se, prosim te pri spominku tvojega očeta, usmili se nas ubogih in poverni nam očeta.“

„O daj nam jih“, prosita Liza in Martin, Liza predramivši se iz omotice, ki je bila va-njo padla,

Stotniku je jela serce navdajati miloserčnost; ali dolžnost mu je velevala zatirati miloserdje in storiti, kar je njegovega opravila.

„Odstopite, deca“, reče z milim glasom, „bežite od tod, jaz vam ne morem pomagati. Peljati vam moram očeta pred sodbo in blagor njemu in vam, ako mu bode mogoče očistiti se, česar ga dolžijo.“

„Izpusti nam očeta“, še mileje zaprosi Janez; „pusti jih, če upaš doseči božje milosti“. — „Dalje“, zapove stotnik in beriči so odtergali deco od očeta.

Ali z levsko močjo se jim upre silni Janez, izterga beriču sulico in se oklene z levico očeta in reče: „Le čez mene bote peljali očeta, drugač pa nikakor ne, mojo kri bote prelili pričo očeta, preden jih odženete v ječo.“

„Janez“, rekó oče, „pusti to, daj orožje nazaj“ — Janez še le počakuje. —

„Daj orožje nazaj, pa ne bodi neumen, naj me peljejo pred sodbo, nisem kriv, česar me dolžé.“ —

Janez posluhne in da orožje in se oklene znovič očeta in zdihne rekoč: „No, pa z Bogom, očika, bodi Bog z vami in z nami: ali slišali bote še kaj o svojih otrocih.“

Reče in vzdigne neutolaženo sestro in prime Martina za roko in šli so iz gnječe.

4. Poti hudobnikove.

Visoko gori na stermem nerodovitnem skalovju, ki se imenuje „Martinja peč ali stena“ je stala koča lovca Vidca, nekaj v skalo postavljena, nekaj pa napravljena iz slabo otesanih smrekovih hlodov, ki so bili na eno stran v skale vdeleni. Kraj je bil na vse strani neprijazen, nič drugega, kakor robovi in prepadi. Nikdo ni zahajal v ta strašni kraj razun kak derzen strelec divjih koz, ali tudi ti so se nekaj časa sem ogibali tega okrožja, kajti zadnje leta se je le prevečkrat prigodilo, da naj urnejših lovcov ni bilo od ondot nazaj, ker so po prepadih žalostno poginili, ali pa so bili najdeni vsi

zdrobljeni na naj sternejši strani gore proti Zirljanam.

Čisto samotno na tej višavi je živel Videc, odločen od vseh ljudi, kajti bal se je erdočeglavega starca vsak, ker ni ljubil nobenega in ni terpel žive duše na zemlji.

Videc je na poseben način prišel v Zirljansko dolino. Bilo je blizo dvajset in pet let pred začetkom te povesti, ko je prišel tuj gospod s služabnikom v Zirljane in je tukaj v selu prenočil. Oba sta prišla iz Laškega in le služabnik je znal nekoliko jezik Zirljanskih prebivavcov, njegov gospod pa nič. Še tisto noč je umerl gospod nagle smerti in zagrebli so ga na Zirljanskem pokopališču. Služabnik je šel ves žalosten in zdvojen za pogrebom, potem pa se je zaklenil v malo sobico zraven tiste, v kateri mu je gospod umerl, da ga več dni ni bilo iz nje. Tukaj notri so ga slišali jokati in prejokavati neprenehoma. To je terpelo nekoliko dni in vsem, starim in mladim, se je smilil ubogi sluga. Nazadnje izide vendar med ljudi in se začne ž njimi pogovarjati in družiti tako, da se je vsem v serce vsedel, da je bilo skoro vsem žal, da je hotel spet nazaj na Laško iti, da izroči zapuščino svojega gospoda njegovim dedičem. Le dva sta bila v celem selu, ki nista imela kaj hvalivnega jezika za Vidca in sta rada vidila, da bo skoraj odšel. To je bila deklica Marta, pobožna hči tistega gospodarja, pri katerem je Videc prebival, in pa njen zaročnik strelec Cipsar.

S priliznjeno prijaznostjo je postopaval Videc za priprostim dekličem, ali brez uspeha, in ko je nekega dne na vertiču le presilno va-njo tiščal, da bi ga vzela v zakon, zgrabi ga na enkrat močni Cipsar in mu z besedo in z djanjem dokaže, da mora iti iz hiše.

Drugi dan zjutraj je odrinil s konjičema in šel iz sela in živa duša ni mislila, da še kdaj nazaj pride v

Zirljane. Ali komaj je minulo nekaj mescov, kar je prišel nenadama spet v selo. Vse se je čudilo, kako je bil spremenjen. Popred je nosil priprosto služabniško obleko, zdaj je bil pa lepo in bogato opravljen, kakor nikdo v celi Zirljanski dolini ne kmet, ne strelec.

Za same zlate peneze si je kupil lepo kmetijo in jo je z velikimi stroški vredil, in priprosti dolinci so bili srečni, da so imeli med seboj tujca, ki so ga, kakor je pravil, dediči njegovega gospoda bogato obdarovali. S početka je šlo z vsemi dobro, še celo s poštenim Cipsarjem, ki se je med tem oženil, je bil prijazen. Ali kmalo se je stvar spremenila. Videc je imel več penez, kakor kdor si bodi v selu. Cele dni je presegal v kerčmi in marsikdo mladih možakov, ki so bili sicer pridni in pošteni, se je jel po njem ravnati, ga posnemajoč, in potegnil je na se zdaj tega, zdaj unega. Naučil jih je več verst iger in cele noči so cvenketali penezi v kerčmi ali pa doma pri Vidcu. Mladenči, ki so popred domá pridno delali, možje, ki so dozdej na večer domá med svojimi bivali, so zdaj sedeli pri igri večkrat, še ko je že solnce beli dan pripeljalo, in zapravljali premoženje in pahali svoje v nesrečo. Pridigovali so zastonj častiti gospod fajmošter in opominjali; kakor pijani so tavalj zapeljanci v brezen pogube.

Dogodilo se je, da sta Cipsar in Brezar, Martinov oče, pozno na večer z lova gredoč skozi Zirljane šla in žejna in trudna stopila v kerčmo, kamor sta le redko kdaj zašla. V kerčmi je bilo še vse živo. Videc je bil tu in kjer je on bil, tam ni bilo prašanja za noč, še le po volji je bila zaslepljencom, ki so s kockanjem zapravljali premoženje. Sedelo jih je nocoj deset ali dvanajst za okroglo mizo in kocke so rožljale sem in tje. Penezi so bili vsi na enem kupu pred zvijačnim Vidcom, ki je na tanko gledal vsem igercom na perste.

Cipsar in Brezar sta pila nekoliko vstran igravcov mirno vsak kupico vina.

„No, soseda“, reče Videc, „ali bi vidva ne igrala tudi z nami? sedita k nam, poskusita srečo, to se bolje spleča, kakor meh uboge kozice, ki jo je treba s smertno nevarnostjo zalezovati“.

„Midva ne igrava“, odgovori Brezar, „bolje je služiti si kruha v potu svojega obličja kakor s pregrešno igro“.

Videc na to ni odgovoril, le zaničevavno se je posmejal, in kocke so spet zarožljale po mizi. Cipsar in Brezar sta nevoljno gledala, kako je zvijačasti Videc peneze dobival od igravcov, ali dolgo časa nista besedice rekla, dokler ni šepnil Cipsarju nekaj na uho. Hitro skoči Cipsar k mizi in pograbi kocke, ki jih je ravno Videc vergel.

Razhudobljeni planejo vsi kvišku, da bi napadli Cipsarja, kaj jih moti v igri. Toda Cipsar reče s terdim glasom: „O vi neumci in zaslepljenci, kaj ste že tako daleč zabredli, da s trdom in potom prislužene peneze temu potepuhu v mošnjo sipljete? Poglejte te le kocke, ki sem jih njemu vzel, so na goljufijo narejene; goljufne so kakor je goljuf tisti, čigar so“.

To reče in položi eno kocko na mizo pa udari po nji, da se razletí. Zdajci se je jasno pokazala goljufija, kajti na eni strani je bil svinec vanjo vlit, tako da so prišle naj večje številke vselej na verh, naj jih je vergel, kakor jih je hotel. Te kosce je imel Videc vedno na skrivnem in le kedar je imel on metati, jih je zmenil s pravimi z dolgo vajeno urnostjo.

Kakor je bila goljufija odkrita, planejo vsi igravci jezni nad Vidca. On pa pahne perve, ki so se na-nj navalili, od sebe in skoči nad Brezarja, da bi se nad njim znosil, ker ga je izdal. Brezar, čeravno močen možak, bi bil premagan, če bi ne bil priskočil Cipsar,

daleč na okolo znan za naj močnejšega možaka, in zdivjanega Vidca prijel in ga v kot stlačil.

„Zdaj se mi pa domú poberi“, zagermi nad Vidcom „in ne pokaži se več v Zirljane med ljudi, ker ti nisi človek, kakor smo pri nas, raven in pošten; ti si pritepen goljuf, pa te zato ne terpimo dalje med seboj“.

Videc ni ne čerhnil, del je široki klobuk na glavo in puško čez ramo, pa je šel. Drugi dan je prodal hišo in potegnil v gore, pa si je tam napravil kočo in je le redko kdaj prišel v dolino. Malo dni po tej prigodbi je zginil verli Brezar. Beržčas leži v strašnem brezdnu, nad katerim so njegov klobuk dobili. Njegovega trupla pa ni vidil nikdo, ljudje so pa govorili, da se je beržčas Videc znosil nad njim.

Odkar je Videc Zirljane zapustil, povernil se je spet stari red v seło, ali tudi tōga in žalost se je vselila v hišo marsikterega strelca. Zirljani še niso pomnili leta, v katerem bi se bilo toliko nesreč zgodilo, kakor to leto in vender se ni upal nikdo reči, da je večidel tega kriv pregnani Videc. Na Cipsarja je imel Videc že dvajset let piko in jezo. Več ko desetkrat je že prežal po njem za skalo skrit, da bi mu iz zasede strelico v serce poslal, ali vselej se mu je ta osveta še premala zdela; vse drugači se je hotel nad njim znositi. In tako je redil strupeno kačo zmiram bolje v sercu, kajti greh hitro hitro rase in narašča in spravi na zadnje vse pod svojo oblast. Lakomnost in peklenška osetohlepnost ste vdihnile starcu misel, da je svetoval cesarskemu strelcu Vilibaldu iti k Cipsarju čez noč, in vidili smo, da se mu je po volji spolnila namera, Cipsarja z ognjem iz hiše spraviti in brezorožnega Vilibalda umoriti.

Bilo je drugi dan po storjenem hudodelstvu, ko je sedel Videc pred svojo kočo in deval iz kože ustre-

ljeno divjo kozo. Bil je tako v delo zamišljen, da ni spazil človeka, ki je počasi proti njemu stopal.

„Ali si priden, starče!“ ogovori prihodnik Vidca, ko je prišel že čisto blizo k njemu. Bil je pa prihodnik mlad in močen, ali bled in nemirnega pogleda.

Videc se zgane na ta ogovor, ali ozrevši se in spoznavši ga, reče z mirnimi besedami:

„A, Tone, ti si, ki plaziš okoli, kakor volk po noči, kaj pa iščeš tu gori pri meni?“

„Pred uro so Cipsarja uklenjenega v Inšpruk gnali“, reče Tone.

„No, pa kaj še?“ se zasmeha Videc, „ali si mislil, da mu bodo obesili zlat zaslužni križec zato, ker so tujca mertvega pri njem našli?“

„Koča, Videc, ki si jo Cipsarju zažgal, je do tal pogorela“, dalje govori Tone. „Vilibaldovi lovci, ki so zgubili na lovu gospoda, so priderli k Cipsarju in bi ga bili v prvi jezi gotovo prebodli, ko so dobili gospoda mertvega, Cipsarja pa spečega, če bi ne bili fajmošter ubranili. Zdaj bo Cipsar kmalo v Inšpruku pred kervavo sodbo, živa duša mu ni priča in to bo grozna sodba tam — Bog bodi milostiv njegovi duši, umerl ne bo poštene smerti“.

„Tepec neumni“, reče Videc, „kaj to govoriš in krožiš celo mertvaško pesem o Cipsarju in nesreči, v katero si ga vender sam pogrezniti pomagal. Kdo je več govoril zoper Cipsarja kakor ti, in zakaj? zato ker ni hotel hčerke Lizike dati razuzdanemu Tonetu. Ali nisi vedil, da sem se za-te in za-se ob enem zmaščeval in znosil nad najinim sovražnikom; zdaj pa stojiš tukaj bled, kakor strah in vdertih oči samo zato, ker so se besede v djanje spremenile!“

„Oh, da bi bil pač še enkrat otrok, kakor nekdam!“ zdihne Tone in dalje govori: „ali da bi tebe ne bil nikoli vidil, pogubnika moje duše. Kako rad bi prosil

po cestah pičlega kruha, kako rad bi menjal zdravi nogi za bergljo, da bi na njo se opiraje hodil težavno kakor starec, ako bi dobil spet stari, serčni pokoj, staro upanje v Boga vsemogočnega, ako bi mi se povernil v dušo nekdanji mir!"

Videc se je na to samo smejal in norca delal.

„O hudobnež, ti se še smejaš!“ reče jezno nesrečni mladeneč, „ti se še norca delaš iz mojih kervavih solz, se vé, za te ni nobena stvar na svetu več sveta in draga. Ti si poderl moje nebesa, ti si mene nepokvarjenega mladenča napravil hudode!ca in grešne vervi me nate vežejo, dokler ne obupam in ne skočim v tisti brezen, kjer je naj globočeje“.

„Le skoči“, mu hladno Videc odgovori, „pojdi gor na goro, tam, kjer stoji lesen križ in g'eda na Zirljane, od tam skoči, pa boš imel mir in pokoj“.

„Peklenska pošast“, zavpije Tone, „ti bi mi rad dušo in telo pogubil; ti bi rad vidil, da bi jaz, drug in svedok tvojih pregreh in zločinstev, bil med mertvimi, ali tega se ne nadejaj; ne boš se me rešil ti nikoli, ker med poštenimi ljudmi ne morem več ravnega pogleda storiti, ali tebi v tvoj morivčji obraz pa lahko gledam, kajti v primeri s teboj sem jaz še čist kakor dete, če sem ravno z grehi obložen, za vekomaj pogubljen“.

„To je res“, Videc hladno odgovori in pravi: „ti se ne moreš nikakor tega otresti, čemur pravijo navadni ljudje greh. Greh skoči v meh, meh počí, greh vun skoči, je moder pregovor in gre se po njem ravnati. Kaj bi bil tako mehkoserčen in bi plakal in jokal? — Samo eno sem neumno naredil, kar sem živ in ta neumna je, da sem imel strašljivega slabega otroka za možaka“.

„O da bi bil jaz možak, kakor se gre“, zdihne Tone in pravi: „da bi bil jaz mož kakor Cipsar, ki

sva ga v smert poslala, pravičen pred Bogom, ki ga časti kakor pobožen kristjan, priprost in raven pred vsemi ljudmi v celi dolini. Ali midva iščeva prepador in verhuncev gorskih višav, ker so naju pahnili izmed občine kakor garjeve ovce, in davno bi bila že dozorela za rabeljnov meč, ako bi se vedilo, koliko strelcov je že tvoja hudobna roka popehala v brezen, ako bi se vedilo, da —“.

„Da tudi tebe lahko pahnem dol s té višave“, zagrozi Videc in zgrabi Toneta za roko in ga vleče k prepadu.

„Malopridnež ti!“ zavpije mladeneč, „ne, mene pa ne boš umoril“, in z močjo, ki je obupancom lastna, se izterga zločincu iz roke in zbeži z više hitro kakor strela, da ko bi mignil zgine Vidcu spred oči.

5. Pred sodbo.

Cipsar je stal pred kervavo sodbo v Inspruku v sobi mestne svetovavnice. Sodilnica je bila sobica priprosta in brez kinča, vanjo je sijala skozi pisano po-barvano in gosto zamreženo okence le slaba solnčna luč. Sodil je pa viši sodnik, obdan s prisežniki, prisedniki in pisarji, ki so sedeli za černo mizo, na kateri je v sredi ležal meč in pa mertvaška glava.

„Andrej Cipsar, ti tedaj nočeš spoznati, da si v svojem stanovanju umoril cesarjevega višega strelca Vilibalda plemenitnika s Holmca —“ tako je sodnik jel dalje izpraševati Cipsarja.

„Jaz ne morem obstati tega, česar nisem kriv, gospod; kar sem vam pa povedal in kar je ta gospod zraven vas zapisal, to pa je gola resnica tako gotovo, kakor naj meni pomaga Bog na smertno uro“.

„Pomisli nesrečnik, kaj govoriš“, reče sodnik, „osem dni premislika ti je bilo že dano, da več ne

tajiš in spoznaš svojo pregreho, ne rabi krivo dalje naše poterpežljivosti, saj vidiš da ne moreš odvaliti hudodelstva, kterega si obdolžen, in ali ne veš, da tvojo terdokornost teza lahko naenkrat končá?"

"O le na tezo ž njim", zavpije na naglem mlad tenek človek, ki je v žali obleki sedel blizo sodnika in poslušal, „naj vam služaji iztezajo iz njega spoznanje, pa bo konec vašega izpraševanja. Tako pa ga izprašujete na vse strani in terdovratni grešnik ima dovolj časa, da izmišlja, kako bi vas in slavno kervavo sodbo hudovoljno ukanil“.

„Sedite, gospod Holmski“, možko reče sodnik; „zavolj žalovanja po umorjenem bratu vašem bodi vam oproščena pogerda cesarske sodbe. Vi ste še mladi, pa vam jaz povem: da je sodnikova služba težka in nevarna in da ni vselej dobro rabiti ostrost meča, kjer bi hitra mladost nič ne zatezala in pomišljala. Sojen bo ta človek po zasluženju, ali sodba bo pravična, in zato je naj bolje, da prepustite v tej stvari ravnanje nam po naši vesti in po vdanosti in zvestosti do Boga in našega cesarja“. —

Te sodnikove besede so obudile Cipsarju v sercu nekako veselo upanje, češ, utegne se še vse na dobro oberniti. Zato je pa mirne duše odgovarjal na vse prašanja, ki mu jih je zastavljaj učeni sodnik po tem, ko je šel iz sodilnice Holmski gospodič slišavši, kar mu je šlo.

Ali kaj so pomagale Cipsarju te besede, ki jih je zvesto vse po resnici govoril pri zapopadkih tistega časa o pravici. On je Vilibalda prenočil, njegova hiša je stala na samem oddaljena od drugih, grozna noč, v kateri je bil Vilibald umorjen, je deržala vsakega človeka na svojem domu. — Cipsar je terdil, da je Vilibald moral biti umorjen med tem časom, ko mu je koča gorela; ali tudi zoper to terjenje je govorilo mar-

sikaj; ako bi bila strela udarila v kočo, ubila bi bila gotovo živino, ki jo je Cipsar, kakor se vé, najpred iz hleva izpustil, toda lovci, ki so zatoženca vjeli, niso zasledili pri pasočih se govedih nikakoršnega znamenja kakega poškodovanja. Tudi to je bilo težko verjeti, da bi bili morivci zažgali kočo; saj bi se bili morali vender le bati, da bi jih Cipsar ne zasačil pri delu, da bi se Vilibald ne zbudil in se jim po tem takem namera ne uničila. —

Cipsar, priprost sin narave in navajen hoditi pod milim Bogom po visokih gorah, neumeten ne ene zvižaje in kovarnosti, ki ni znal se potuhovati in potajati, ki je kar naravnost vse govoril in delal, bil je zdaj zapert v ječi med mokrotnimi zidovi z durmi s težkim železom okovanimi, kamor je le pičila svetloba zahajala skozi eno samo omreženo okence. Oropan je bil blage solnčne luči, ni ga vidil listnatega drevja, ne zelenih trat, ne z ledom kritih verhov domačih gor; ljudje so ga psovali morivca, zločinca, hudodelca; sodniki so ga terpinčili s prašanji in mu protili s tezanjem, in res, duša mu je bila žalostna do smerti.

Ni čuda, da se je že čez nekaj dni krepki mož premenil, kajti sto in sto misli mu je v samoti noternjost razjedalo; moč mu je slabila neizrečena skerb in briga, ki ga je še bolj terpinčila kakor terpinčenje s teznim orodjem. Ko je mislil na svoje otroke: na nježno Lizo, na serčnega Janeza, ki ga je po sili hotel osvoboditi z močjó svojih rok in s kervjo svojega serca, in pa na zvestega Martina, komur je namenil izročiti za življenje srečo in blagost svoje hčerke, o koliko in kaj je pač tedaj terpel! Mislil si je: kje kje so pač zdaj le, ko so ločeni od mene? Meni, njihovemu očetu, so pravili: morivec, ubijavec, umoril je gosta!, ubil je cesarjevega ljubljenca; pa ali bi ne bilo mogoče, da bi zdvojili o meni, da bi počeli dvomiti o

kreposti očetovi? zakaj ni nikogar k meni v ječo, da bi z menoj govoril, da bi me vidil, da bi mi večtedensko samoto za mal časek pregnal iz spomina? kdo kje jim brani priti k meni, da vidijo očeta, zakaj nek bi jim branili priti na očetovo serce, ki bije edino le za nje in za njih srečo?

Ubogi terpinec ni vedil, da so mu otroci prečakavali celih dolgih deset bridkih dni pred ječo, da so prosili Bog vé koliko visokih gospodov dopuščenja, da smejo z očetom govoriti in da so bili večkrat z gerdim odgnani in da jim je up zginil kdaj do cesarja priti, in njega prositi.

Na zadnje reče Janez sestri: „Uboga moja, sestra ti so lica obledele tačas, od kar so nam očeta v ječo odgnali, oči ti plavajo v solzah in na zadnje nam utegneš zboleti, če ostaneš dalj časa v tem žalostnem mestu. Pojdi domu, verni se v tiho domačo hišo, da se ti olajša žalost na domačih tleh. Jaz in pa Martin ostaneva tu in če Bog v nebesih ni drugač sklenil, rešila bova očeta ječe in sramote. V treh dneh pride cesar nazaj v mesto, vsi pravijo, da je naj priljudnejši gospod, ki je sama pravica do svojega ljudstva, ki je strelec kakor mi hraber in derzen kakor drug nobeden. Ž njim bova govorila in mu povedala, da so oče nedolžni in niso umorili tistega gospoda. Ti pa, draga duša, hodi domu in moli za naji, da nama Bog dodeli moč in blagoslov za početje.

Liza, nježna pobožna deklica, se skloni jokaje bratu na serce in reče: „Pojdem domu, ker ti hočeš, Janez, in praviš, da moje solze ne morejo olajšati očetu osode. Toda Janez, dragi bratec moj, in ti Martin, ljubček mojega serca, obljubita mi, da se očeta ganiti očetu spred ječe, kajti uboga Liza bi vama umerla od prevelike britkosti, če bi slišala, da očeta ni mogoče rešiti. Obljubita mi z besedo in sercom,

da jih ne bodeta zapustila. Vajina obljuba mi bode tolažba, če ravno vem, da vama serce ne more drugači ravnati, kakor vama jaz pravim“.

Mladenča sežeta Lizi v roko in jo spremita še ta dan v domačo dolino, potem pa se verneta nazaj v Inspruk.

6. Pred cesarjem.

Cesar Maksimilijan se je bil povernil v Inspruk in je sedel proti večeru v lepi, z erdečim suknom prepreženi sobani v palači svojega ujca nadvojvoda Žigata. Prišel je z večdanskega lova, čigar je bil velik prijatelj, in krepčal je utrujene ude s kupico vina.

Maksimilijan je bil srednje postave, čednega prijetnega obličja, zobločenega čela in precej zakrivljenega nosa, velikih modrih oči, sovséma cesarskega ponašanja, poln milosti in svetlosti, da se mu je vsak, kdor ga je vidil, moral čuditi.

Pri cesarju je bilo danes polno visoke gospode, ki so sedeli zraven njega. Pred nogama pa mu je sedel na nizkem stolčku čverst krepek človek veselega obraza in dolge brade, oblečen v višnjev rižast jopič s širokima rokavoma, na katerih so bile ermeno-plamkaste kerpe, vsa druga obleka je bila pa erdeča kakor živ ogenj. Na glavi je imel pisano kapo z zlato žnoro obšito in polno glasnih kreguljčkov. Ta je bil Radko, cesarjev veseli svetovavec, ki se ni nikdar od njega ganil, kajti bil je zvest cesarju in je tvegat že življenje za-nj, ko so ga v mestu Brügge v ječo deli. Ta je imel dovoljenje, kedarkoli pred cesarjem resnico povedati, in vsi so ga radi imeli, nizki in visoki, ker je rad pred cesarjem branil in zagovarjal nedolžne in uboge.

Cesar je bil dobre volje, pa je začel govoriti: „Vse mi je v Tirolah prav po godu, ali tale perstan na kazavcu desne roke, ki je vreden cele grofije, bi drage volje dal zato, da bi mi ne bili Vilibalda umorili, ki je bil zvest sluga moj. Skoraj nisem hotel verjeti, da ga je Tirolec umoril; ali zdaj je jasno, da je ubil svojega gosta celó naj boljši strelec v Zirljanski pokrajini. Soditi ga gre z vso ostromstjo, ali serce me boli pri tem opraviilu, kajti rad bi vidil, da bi bili vsi v mojih prostranih deželah veseli in pobožni.

Tako smo danes jutro šli jaz, Radko in nekaj drugih z gor proti Zirljanam. Solnce je hudo pripekalo, vse nas je žežalo in bili smo trudni, da smo komaj dalje stopali, ker smo zjutraj zgodaj na lov odrinili. Kar zagledamo dva — tri streljaje od sebe na zeleni trati studenec, obdan z raznoverstnimi cvetlicami in travami. Hitimo k studencu in najdemo deklico, ki je ravno velik verč vode zajemala. „Čuješ, deklica“, jo ogovorim veselega serca, „ti si ravno prav semkaj prišla, da okrepiš iz verča žejnega strelca. Ali nam boš dala piti?“

„Zakaj pa ne, gospod?“ odgovori deklica, „le pijte, voda je čista in bistra in bo vam in drugim gospodom ugodila, le napijte se je“.

„Jaz vzamem na to verč“, reče cesar in dalje pripoveduje: „pa pijem hladno vodico tako tečno, kakor naj bolje Burgunsko ali Rensko vino. Napivši se dam drugim verč in rečem prijazni deklici:

„Bog ti plati, deklica, za krepčavno pijačo, ki si nam jo dala in če imaš kakšne želje, ki meniš, da ti jih skoro ni mogoče doseči, obljubim da ti jih bom spolnil po mogočnosti“.

„Komaj pa te besede izgovorim, uderó se deklici solze čez lica, da me je v serce zbolelo, zlasti ker je bilo po obleki viditi, da ji je beržčas kaka ljuba

duša umerla. Mislim si, ker te je Gospod nebeški naredil mogočnega na zemlji, ti bo lahko usušiti solze ubogemu dekliču in rečem z milejšim glasom:

„Lejte si lejte, ne bil bi mislil, da bom moral gledati v tej deželi kak žalosten obraz. Ne joči, ljubo dete, in povej, kakšna žalost te tare, in če ti je mogoče pomagati, pomagal ti bom“.

„Na to jej blede lica prešine nekako veselje in z naglo besedo popraša: ali ste morebiti vi kak gospod na cesarskem dvoru, ali ste pri njem, ali morete storiti, da se more k njemu priti in za nedolžnost prositi?“

„Nič ne lože kakor to“, odgovorim, „Maksimilijan dovoli vsakemu izmed svojega ljudstva k njemu priti kedarkoli, in vsak dan, v katerem ni saj enemu človeku solz usušil, šteje med zgubljene dni. Zato pa povej, kar ti serce teži, govori z menoj, kakor bi bil jaz cesar“.

„Ali vi — ah ali res — ali ste vi —“ zajeclja na to deklica“.

„Nu ja, jaz sem tvoj gospod in cesar“, rečem in jej serce delam! „Kaj ne, ti si mislila, da je cesar ves drugač, da sije ves v zlatu, da derži obraz vse po gosposki in nisi menila, da bi bil jaz v zelenem priprostem jopiču tak mogočen gospod“?

Deklica pade od začudenja pred mene na kolena in mi začne roko ljubiti in s solzami močiti.

„Bog nebeški oče, vas je poslal, da zaslišite in poslušate vpitje nedolžnosti ob uri nevarnosti; vi mi bote očeta rešili sramote in smerti; po nedolžnem so jih odpeljali v Inspruk, tam jih hočejo terpinčiti in tezati, da se obtožijo, česar niso krivi“.

Na to mi je z vso gorečnostjo detinske ljubezni pravila, da jej očeta dolžé, da je morivec mojega Vilibalda, ali da je nedolžen in naj ga spustim, ker sem cesar. Pripovedovala je tako ganljivo, da so mi solze

v oči stopale. Ali kdo ne ve, da imajo hudobni roditelji včasih naj boljše otroke, in da more naj pravičnejši človek grešnik postati, ako zaupanja v Boga nima popolnega in — pravica mora veljati. Toraj rečem deklici, da jej očeta ne morem izpustiti, dokler se ne pokaže nedolžnost, sicer se bode pa po pravici sodilo; da jej pa več ne morem storiti, ker je treba, da se godi pravica vselej in povsod. Tolažim jo, kakor sem vedel in znal in na zadnje jej še obljubim, da smeta slobodno pred mene priti njen brat in zaročnik, ki sta nekje tu v Inspruku. Veselilo me bo, če bom vidil, da sta mladenča tudi tako nepokvarjenega serca, kakor je deklica“.

Tako je pripovedoval cesar ves prijazen in milostiv in obraz se mu je svetil od serčne dobrote. Šegavi Radko pa zmaje z glavo, da so kreguljčki glasno zacingljali, in reče:

„Lejte si no, moj gospod in cesar, kako se je lepo nanoslo! Dekličin brat in zaročnik že dolgo čakata zunaj; dal sem ju danes iskati tako dolgo, da sem ju našel. Ker ste ravno tako milostne volje, pripeljem ju k vam, kajti zdita se mi prava korenjaka, taka kakor jih imate vi radi“.

„No, pa ju pripelji, Radko“, reče cesar, „poslušal ju bom, toda žal mi je, da jima bom moral to odgovoriti, kar sem deklici“.

Radko privede Janeza in Martina v sobo. Deržala sta se pošteno in ponašala se spodobno, videča toliko gospode pred seboj, ali preplašena nista bila in priklonita se molčé.

Maksimilijan je bil ustal, preden sta v sobo stopila in je stal sred gospode in gledal paznih oči pristopnika.

Martin in Janez še nista cesarja nikoli vidila, čeravno sta bila že neke krati v Inspruku; ali Janez

pogleda hitro vsakega gospoda v obraz, pa je koj spoznal, kdo je cesar in stopi bliže k njemu rekoč:

„Vi ste cesar, čeravno nosite naj prostejšo obleko izmed vseh. Lejte, svitli cesar, vas še nisva nikoli vidila, čeravno ste nam Zirljanom že marsiktero kozico na lovu ustrelili, ali mislim, da noben drug izmed vas ni cesar, čeravno ste vsi prav krasni gospodje“.

Te priproste besede so cesarja in vso drugo gospodo z dobro mislijo navdale in z veseljem krepka mladenča gledaje reče cesar:

„No v božjem imenu naj pa sem vajin cesar, ker tako hočeta in če mislita, da imata kaj povedati, pa govorita in pripovedujta odkritega serca in po pravici“.

Kakor je bila že Lizika milostivemu cesarju povedala očetovo nesrečo, ravno tako živo sta prosila brat in zaročnik, da bi jima nedolžnega očeta izpustili.

„Naš oče“ — reče med drugim Janez — „so priprost raven mož in poln zaupanja v Boga v nebesih. Midva sva rasla poleg njih in nisva nikoli nič hudobnega od njih slišala ali vidila, pa ni mogoče, da bi bili umorili gosta, ki jih je prosil prenočenja. Verjemitei svelli cesar, v naši dolini ga ni takega človeka, ki bi mogel gostoljubje tako oskruniti. Kdo je to hudobijo storil, to ve sam Bog, in njegova močna desnica ga bo že dosegla hudobneža, naj se skriva, kjerkoli hoče. Naš oče pa so nedolžni in niso storili tega hudodelstva, zato naj se vam swilijo, pa jih izpustite iz ječe“.

Cesar odgovori na to, kolikor je bilo moči, milostivo:

„Ti si dober sin, kakor je tvoja sestra dobra hči; hvalim vaju, da se poganjata za očetovo čast in dober glas s sercom in besedo, kajti očeta in mater je vsakdo na svetu dolžen častiti in spoštovati. Ljubezen med roditelji in otroci je naj večja sreča na zemlji in tisti časi, ki jih človek v rojstni hiši brez nevolje in v miru preživi, ne dajo se nikoli pozabiti.“

Jaz, vajin gospod in cesar, ki mi je podložna velika in prostrana dežela, sem že davno zgubil očeta in mater, ali spominjam se jih še vedno zvestega serca in se veselim časa, ko se bomo zvidili tamkaj gori, kjer ni več ločitve. Zato verjemite, da mi je žal, da vama ne morem očeta izpustiti, dokler se pred sodniki ne pokaže, da so nedolžni. Pojdita domu k sestrici, pa jo privedita s seboj v Inspruk. Dovoljeno vam je iti v ječo k očetu, toda samo enkrat, tako veleva sodba, več pa vama za očeta ne morem storiti. Pojdita zdaj v božjem imenu, molita Boga v nebesih, da on razjasni, kar nam je tamno, da ali odkrije nedolžnost vajnega očeta, ali pa mu serce omeči, da spozná pregreho. V kratkem pojdem odtod, hitita toraj in pojdita kmalo po sestro“.

S solznimi očmi sta poslušala mladenča cesarjeve besede.

„Ohrani vas Bog, svetli cesar, še dolgo na srečo vašega ljudstva“, reče Janez, „on vam bodi bran in varh na vseh vaših potih. Čeravno bodo morali oče morebiti še dolgo v ječi terpeti, preden se sami ali pa po kakem čudežu božjem ne opravičijo in dasiravno jih vi ne morete obsoditi, sprejeli ste vsaj naju siromaka milostivo. Človeška osoda je dostikrat čudna in mene bi kaj veselilo, če bi vam mogel kdaj povrniti to milost. Vem, da so to bedaste besede, da to obotno govorim, jaz ubogi gorski strelec, vi pa cesar, ki imate drugih blažjih ljudi čez obilnost okoli sebe, ki radi stavijo svoje življenje za vaše. Toda dogodilo se je že, da je naj niži človek koga nevarnosti otel, in če bi vam kdaj treba bilo najnih rok in najnega orožja za varstvo in brambo, samo zapovejte, midva prideva“.

To izustivši se ločita od cesarja in kmalo sta na potu proti Zirljanam.

7. V ječi.

Cipsar je sedel v samotni ječi. Le slaba svetloba je prihajala skozi okence v sobo, mertvaška tišina ga je obdajala v grozni samoti. Le redkokrat je zaslišal stopinje jetničarjeve ali pa rožljanje ključev, odpirajočih kako drugo ječo, ki je ali sprejela kakega hudodelca ali pa se komu na sodbo odperla. Vlažen nezdrav zrak, puhteč iz debelih perhlih zidin, je napolnjeval ječo. Lesena klop, pokrita s staro podrapano plahto, je bila postelja jetnikova, kamor pa še ni legel, kar je zapert. Kako bi bil pa tudi mogel spati, ko je njegova duša toliko terpela!

Danes mu je bilo še teže, teže kakor vse poprejšnje dni. Včeraj so mu vzeli okove z rok in nog, in z žalostnim očesom je pregledaval erdečo liso za pestjo. Mislil si je, pobrali so ti okove za to, da te še enkrat sleparijo, češ, svoboden si še kakor nekdaj, ali kmal te povedejo na tezo, pa te bodo mučili in terpinčili, da bi se obdolžil, česar nisi kriv. Ude in sklepe ti bodo krivili in zvijali, kosti ti stiskali, da bi rekel, da si hudodelnik. Ali ti vsevedni oče nebeški! ti veš, da nisem kriv hudodelstva, ki me ga dolžé, znano ti je moje serce do dna! — pa vendar ne gre od mene tamna ječa, vendar se mi jemlje, kar mi je naj draže, dobri moj glas, poštenje moje, kar mi je ljubše kakor življenje. O Bog, s čim sem to zaslužil? Nikoli se nisem težko pregrešil, da si se tako name razserdil! In moji otroci, moja draga uboga deca, ni jih blizo, da bi vidili očeta in govorili ž njim. Hotel Bog, da bi jih vsaj enkrat še vidil in objel, kaj bi maral potlej za tezo, kaj bi maral za smert? Ali Bog je obernil obličje od mene, pozabil me je ob uri — “.

Kar zarožljá ključenica na ječnih durih, težki zapahi se umaknejo, duri se odpró in pred očeta se zgrudijo na kolena Liza, Janez in Martin.

Jetniku stopijo solze v oči, ko sliši, da ga imenujejo z naj ljubšimi imeni. „Bog ti si velik, in tvoja ljubezen je brezkončna“, zaklikne kvišku roke povzdignivši. „Pa kako sem mogel dvomiti, kako se bati ta hip, ko so bili željeni tako blizo mene! Da, tvoja milost ob uri britkosti ni nikoli daleč od nas, češčno bodi tvoje ime!“

In pritisne jih k sercu, oklene se jih terdno kakor bi mislil, da je vse le lepa sanja, ki mu jo bo pregnalo jutranje solnce.

O to ti je naj svetejša, naj lepša ljubezen roditeljev do otrók in otrók med seboj. To je čisti svetli plamen, ki serce blaži in povzdiguje. Naj napade sila in težava družino, oče in mati jo bosta prenesla in s solzami v očeh se bosta smehljala nad otroci. Siromašni berač, ki po ulicah kruha prosi, derži na persih svoje dete in strada, da njega hrani, da njemu veselje napravi, med tem ko samemu britkost vsaki dan čelo gerbi. Zato deržite se, otroci, terdno roditeljev in jih spoštujte, dokler živé med vami. Pride morda čas, pa bo treba iti na ptuje in posloviti se z mestom, kjer ste živeli mlade dni, in vidili boste tuje mesta in zemlje, hribe in doline, reke in jezera, spoznali boste razno-verstne ljudi in se z njimi sprijatlili in zavolj njih pozabili skor svojo ljubo domovino. Ali čez več let povernete se domu, telo in duša vam je dozorela, fant je postal mladeneč. Očetova hiša vas že od daleč tako prijazno gleda, vse je viditi, da vas pozdravlja. Oče, mati, bratje in sestre vam pridejo naproti veleči: to je naš sin, to je naš bratec, in kdo bi popisal veselje tega zvidenja?

„Zdaj pa rad terpim in umrem“, zaklikne Cipsar, „saj ste spet pri meni, ljubljenci mojega serca. Pričakoval sem vas od ure do ure, od dneva do dneva; zastonj — vrata se vam niso hotle odpreti. Moj stari jetničar je terd in malo govori, serce mu je okamnelo pri terdem poslu. Sedite k meni, deca, sem na to revno posteljo. Lejte, svetilnico so nam vendar le dali, da vas vsaj viditi morem, čeravno oterpnjene oči komaj svetlobo prenašajo“.

Hitro kakor minute jim je pohajal čas, bilo jim je, kakor da niso med tamnim groznim zidovjem, da jim ne sveti le pičla luč male svetilnice, ampak bilo jim je, kakor da so na lepih domačih gorah, na zelenih solnčnatih tratinah pod milim sinjim nebom. Pred nogami so jim vzdigale cvetke pisane glavice po koncu, iz katerih so puhteče vgodne vonjave. Od tam le se jim je svetil beli zvonik Zirljanske cerkve iz sredine nizkih hiš, z górn so jim donevale piščali; zdelo se jim je, da so doma v prijazni hišici.

Tako so sedeli dolgo časa vkup in konca in kraja ni bilo popraševanja in pripovedovanja, kakor bi se že več let ne bili vidili. Cipsarju so se njegovci zdeli večji, lepši in močnejši, kar jih ni vidil, tem pa so se oče vidili zlo premenjeni, kar so v ječi, kajti Cipsar je obledel v obraz od ječnega zraka, oslabele so mu oči od vedne tmine, ki ga je obdajala. Ali niso mu hotli tega povedati, da bi ga ne žalili, le tolažili so ga z milimi besedami.

Ali nazadnje zarožlja le ključenica na železnih durih — prišel je čas ločenja. Stari jetničar vzame svetilnico češ, da se poslové. Lizika zajoče rekoč: „Pa vas moramo že spet zapustiti, ljubi oče, iti moramo in vas ne smemo seboj vzeti v Zirljane“.

„Pojdite z Bogom, ljubi moji“, reče Cipsar, „vi ste mi dali novo moč, da bom prenašal možki in ker-

ščanski svoje težave in britkosti. Naj se godi od zdaj dobro ali slabo, vsesmilni Bog nebeški me bo spremljal, jaz sem pripravljen in vi ne bote pozabili očeta, kteremu ste vi naj večja sreča in veselje. Ločimo se tedaj, z Bogom, draga Lizika, z Bogom, Janez in Martin!

Šli so, ki niso mogli besedice pregovoriti, za jetničarjem, železne duri so jih kmalo razdružile od očeta in z britkim sercom so se vernili proti domu.

Kmal potem, ko sta bila Janez in Martin pri cesarju, je zapustil cesar spet Inspruk, kjer je po navadi le malo časa prebival. Dosadanji viši sodnik, ki je Cipsarja izpraševal je umerl nagle smerti. Novi sodnik je bil mlad nagel človek in pa velik prijatelj umorjenega Vilibalda, pa je toraj koj prvo izpraševanje pričel s strašno ostromostjo. Izpraševal je Cipsarja in vihal prашanja na vse strani, da bi ga napeljal na kak zagovor; ali Cipsar se ni zagovoril, ker je pravil in terdil vedno le čisto golo resnico, akoravno mu ni bilo mogoče zvaliti s sebe grozne sumnje, ki je nanj letela, akoravno ni mogel povedati, kdo bi bil morivec. Ni omahoval, ampak branil je miren in z dobro vestjo svojo pravico.

To se je dolgo vleklo, tako dolgo, da je prišla jesen in požoltila listje po drevju, od kodar ga je veter na vse strani raznašal. Merzli viharji so naznanjali prihod zime, sneg je opadel gorske verhove, zelenjava po planinah je ovednila, priroda se je pripravljala za dolgo zimsko spanje.

Cipsarju so zapertje zmirom bolje obtežavali, živa duša več ni smela k njemu, premestili so ga v naj spodnje ječe med perhle stene, kjer se je zavolj tesnobe komaj dihati dalo. Ni mu bilo upanja rešitve, ni mu se bilo nadejati spremembe žalostne osode. Le edino živo zaupanje v Boga, ki ga nikoli ni zapustilo, ga je

tolažilo in mu moč dajalo, da ni opešal in onemagal. Upanje je človeškemu srcu krepilo, brez upanja počilo bi marsikrat od grozne britkosti.

(Konec pride v sledečem zvezku slov. Večernic.)

2.

Koliko je Bog lonaj vreden.

Na sivi skali stal je beli grad,

Tako mi pravili so mati;

Tam je grajšak prebival sivobrad,

Pobožen, ljudomil, bogati;

Sirotam bil je oče mili,

Pomagal vsakemu je v sili.

Zato močno slovel je beli grad,

In vse ljubilo je grajšaka;

Zatekal k njemu se je kmetič rad

V potrebah — in sirota vsaka.

„Bog lonaj!“ mora izgovoriti,

Kdor če kaj ubogajme dobiti.

Bil ravno lep je pomladanski dan,

In solnce se iz za gor priziblje,

Ko se vojšak, ves bled in polhen ran,

Po berglah zdihujoč prigiblje:

Oh usmilite se reve uboge,

Ki krogle mu odbile noge!

Še izgovoril ni vojšak enkrat,

Že dar bogat priplava z line; —

Alj ko „Bog lonaj vam sto tavžentkrat!“

Se kviško čuje z globočine,

Obide sveti strah grajšaka,
Objemši pelje v grad vojšaka.

„Ostani tukaj, rodoljub veli,
Dobival tu od moje hrane,
Preskerbljen boš vse svoje žive dni,
Zacelil si skeleče rane;
Ko brata v ljubavi živela
Do smerti bodeva vesela“.

Kakor po trati srebročist studenec
Jima življenje sladko teče;
Al hitro se osuje roženvenec,
Ni ne pod solncom prave sreče.
Odšel grajšak po poslih v mesto,
Vojšaka pahne sin na cesto.

Vernivši se domu — vreši grajšak:
„Dokler mi sin ne razodene,
Koliko je vreden Bog lonaj vsak,
Kolikšne je pred Bogom cene,
Tak dolgo nimam oče sina,
Ne bo njegova last grajšina“.

„Bog lonaj? — Kaj pa to“! se nasmehlja
Mlad modrijanček, zvita glava;
Bog lonaj pač veliko ne velja
In lahko bo z očetom sprava.
Prebera knjige, pisarije,
Tovaršev sluša pametnije.

Svoj god obhaja tretjič že pomlad
In tud poletje zopet mine,
Kar sin terpi vročino, mraz in glad
Gredé črez hribe in doline;

Pa le ne zvé, ne vé nobeden,
Koliko je Bog lonaj vreden.

Prehodi mesta, terge in vasi,
Prehodi vse dežele sveta,
Hiti na dvore, kjer modrost slovi,
Hiti do koč priprostega kmeta;
Pa le ne zve, ne vé nobeden
Koliko je Bog lonaj vreden.

Plačuje maše, ubogai me dajè,
Se posti, moli in zdihuje,
Gre v samostane in v učilnice,
Kjer noč in dan se posvetuje;
Pa le ne zve, ne vé nobeden,
Koliko je Bog lonaj vreden.

Že dan za dnevom gine upa žar;
Kar, o radost! zve, da v puščavi
Živi mož božji, nek puščavnik star,
Ki vsak`mu vé odgovor pravi;
In vsaki dan mu angelj hrane
Prinaša od Boga poslane.

V puščavo zdaj hiti popotnik moj
In pri svetniku sveta išče:
„Ne vem!“ veli puščavnik, „pa nicoj,
Ko desni angelj me obiše
Ga čem vprašati: Koljko vreden
Pred Bogom je Bog lonaj sleden“.

Večerna zvezda ravn' gore zlatí,
Ko angeljček z nebes priplava.
„Povej, veli puščavnik, angelj mi:
Kaj je Bogloneja veljava? —“

„Ne vem!“ odgovori tu sveta,
Pa vprašat grem Boga Očeta.

V nebó se angelj hipoma podá,
Poprašat gre Boga Očeta:

„Se več, ko stolp iz čistega zlata
Do neba — in nazaj do sveta,
Se več, Bog Oče pravi, vreden
Je pred menoj Bog lonaj eden“.

Skesan je sin zdaj se domú podal
In vse povedal je očeti.

„Glej, ki Boglonejev sto tavžent dal,
In ti si ga pognal po sveti“,
Veli grajšak. — Sin pa poiše
Vojšaka in ga pelje v svoje hiše. J. Virk.

3.

Krištof Šmid.

Tudi Slovincóm je dobro znano ime „Krištof Šmid“. Bil je učen mož. Delal je v vinogradu Gospodovem na Bavarskem in Virtemberškem, se trudil za šolo in dom ne samo z besedo in z lepimi izgledi; spisal je tudi mnogo podučnih povest za ljubo mladino, ki so nam jih rodoljubi že zdavnej poslovenili. Umerl je korar v Avgsburgu l. 1854 v visoki starosti. Dunajske cerkv. novine povedó, kakó da je bil mož po volji božji, kako si je zmiraj prizadeval za blagor ljudi, posebno mladine — da pri vsem tem ni mogel v domačiji fare dobiti in se je potem zategadelj preselil na Virtemberško. V Tanhausnu je bil takrat, in odtod je

šel zapustivši domovino v drugo kraljestvo. Naj mi bo dovoljeno, Slovencom konec „njegovega govora k slovesu“ naznaniti. Iz njega bomo spoznali, kako blag duhoven je bil, in koliko so mu bili Tanhausnarji pri sercu. — „Kmalo bo skorej 20 let“, pravi v uvodu, „ko sem pervikrat na to sv. mesto stopil. Bil je sveti dan l. 1796. Prijazno sem vas pozdravil v imenu božjem takole: Naznanjam vam veliko veselje itd. Oh, koliko pač se je od tistega časa spremenilo! koliko smo doživeli! koliko jih ni več med nami, ki so takrat moje pozdravljenje sprejeli! Le popotniki smo na tem svetu, nimamo stanovitnega stanja. Vse mine. Kaj pač moremo boljšega storiti, kakor povzdigovati svoje oči h Temu, ki je vekomaj nespremenljiv. Vanj zaupajmo!“ Potem je goreče priporočeval svojim poslušavcom tri božje čednosti: vero, upanje in ljubezen — in slednjič daje vsakemu stanu primerne nauke. „Vas, ljubi moji otroci! priporočam Jezusu Kristusu, ki je bil veliki prijatelj otrok. On ima nar več veselje nad otroci. On vas zelo ljubi. Ostanite pri njem in bodite mu vsigdar zvesti! Bodite tudi pokorni svojim roditeljem in skazujte jim vedno spodobno čast. V šoli se pridno učite in spolnajte nauke, ki sem vam jih dajal in jih bodo za menoj še drugi dajali. Varujte svoje serca greha, ohranite jih čiste in nedolžne. To naj bo vaše nar dražše blago. Jezus Kristus, nar večji prijatelj otrok, vam bo pomagal. Ostanite in bodite pobožni in dobri, da bodo enkrat vaši in drugi dobri ljudje veselje nad vami imeli!“

„Vi, mladenči in dekljice! kako bi vas zamogel dans še enkrat vsega tega opomniti, kar sem vam tolikrat pravil! Le ob kratkem hočem zdaj svoje opomine in želje izreči: Vi ste, ki sem vas od nježne mladosti podučeval. Gotovo vam je še v spominu, kako sem vas k Jezusu dopeljeval. Le pomislite prvo sv.

obhajilo! Kako zelo ginjen sem bil takrat od vaših solz: priča so mi bile, s kako veliko pobožnostjo in ljubeznijo ste sv. obhajilo prejeli. Ponavljajte še tiste občutke, misli in želje! Vi ste zdaj v naj lepših letih, v katerih so pa tudi skušnjave naj hujše in naj nevarniše. Časi so zdaj hudi, časi razujzdanosti in pregreh. Ne dajte se grehu premagati, varite se skušnjav in zapeljivosti! Veliko jih je med vami, posebno med dekleti, ki so še čisti in nedolžni. O bodite zvesti svojemu Zveličarju, bodite zmirej boljši, ohranite svoje serca čiste in nedolžne! Recite nečistemu poželenju: Prehudobno si zame, jaz kaj drugega boljšega poznam: nedolžnost, čistost in sladek mir serca. Ti so moj delež, moja lepota! Bodite in ostanite dobri, bodite in ostanite tudi srečni! Prosite vsaki dan gnade stanovitnosti v dobrem, molite pa tudi za tiste, ki so na krivih potih, v zmotah, da bi jih ljubi Bog spet na pravo pot pripeljal. Veliko jih je med vami, ki sem jih jaz podučeval. O da bi se pač nihče ne pogubil! Še enkrat: ohranite moje nauke, bodite prav dobri, potem bote veselje angeljev, veselje svojim staršem in vsim drugim dobrim ljudém! —

Keršanski starši! ponavljam vam zdaj poslednjič, kar sem vam že tolikrat rekel. Izredite svoje otroke po keršansko, v strahu božjem; pazite in skerbite, da se ne pohujšajo! ne dovolite jim, da bi povsod letali in v slabe družine zahajali. Pošiljajte jih pridno v šolo in h keršanskemu nauku, pa tudi ne mislite, da je že s tem vse pri kraji. Mi učeniki jih sicer učimo in opominjamo, vi pa jih morate po keršansko izrejati; vi morate njih serca dobro ravnati, jim dobro podlago postavljati, potlej še le zamorejo dobri kristjani postati, Prav preserčno vam vaše otroke priporočam: oni so vaš naj večji zaklad, ki vam ga je Bog izročil. Ohranite jih Bogu in dajajte jim dobre izgledé. Živite v

ljubezni in slogi, in kjer je bil dozdam le nemir, naj bo zanaprej mir! Spomnite se, da ste si vzajemno pri Gospodovem altarju vpričo Boga zvestobo obljubili; sezite si v roke in obljubite si z novega ljubezen, mir in zvestobo! Le tedaj zamore blagoslov božji v vas in vaših otrocih prebivati. —

Vi posli! bodite pokorni in zvesti svojim gospodarjem in gospodinjam; ne zmikajte jim tudi nar manjše reči; bodite kakor otroci ene družine!

Vi pa predpostavljani! ne bodite terdi proti njim. Le pomislite, da se za vas veliko trudijo. Bodite dobri in krotki ž njimi. Ne skerbite pa samo za njih časno srečo, za živež in plačo, temveč skerbite za njih zveličanje; imejte jih kakor svoje lastne otroke!

In vi neubogljeni starčki! ki vas pač več vidil ne bom, poslušajte me: Če ste morebiti nar lepši del svojega življenja svetu, ne pa Bogu darovali, ne obnavljajte se dalje, začnite že koj danes Bogu služiti, da bote enkrat s Simeonom reči zamogli: „Zdaj, o Gospod! pustiš svojega hlapca v miru iti!“

O ne pozabite, ljubi moji polušavci! kar sem vam zdaj, in sicer zadnjikrat govoril!

Vsem, ki so mi kaj dobrega storili, se tu očitno zahvalujem; posebno se pa vam zahvalim, ki ste me tako zvesto poslušali, za ljubezen, ki ste mi jo sosebno zadnje leta skazovali. Bog vam vse poverni! Dobro vém tudi, da bi vam bil lahko še več dobrega storil, ali mogel nisem, ker razun vas in vaše šole mi je bilo še veliko drugih izročeni, tedaj nisem bil popolnoma vaš. Če sem toraj zavolj unanjih opravil kaj zamudil, poterpite z menó. Tudi na ptujem bom še za vas delal, in bukve, ki sem jih spisal, bodo tudi vašim otrokom koristile. Tudi jih je med vami dosti, kateri so mi vse zaupali, katerih spovednik sem bil — ljubi Bog bo za nje skerbel! —

Če sem pa ktereга nevedé ali nehoté razžalil! prosim ga tukaj očitno odpuščanja. Tistim, ki so mene razžalili, sem že davno odpustil. Moje serce ne pozná jeze in sovraštva. V miru in ljubezni se hočemo ločiti. Spomnite se mene in molite za me, tudi jaz bom za vas molil. Neizrečeno me bo veselilo, če bom tudi v tujem kraji slišal, da ste dobri in pobožni; žalosten pa bi bil, serčno žalosten, ako bi slišati mogel, da ste proti svojim dušnim pastirjem terdovratni, da vas zastonj učé in svaré, da grehu služite! Bog ne daj tega! In zdaj ostanite zdravi ter prejmite poslednjikrat moj blagoslov! Blagoslovi, o Bog! otroke, in obrani jim nedolžnost; blagoslovi vse mladenče in dekleta, da bi čisto in nedolžno živeli; blagoslovi starše, da bi svoje otroke po keršansko izrejevali; blagoslovi vse stare ljudi, da bi enkrat srečno umerli; blagoslovi celo faro, blagoslovi njenega dušnega pastirja, blagoslovi vso gospoško, blagoslovi celo mojo domovino! Bog naj se vas usmili in vam odpusti vaše grehe! Blagoslovi naj vas vsemogočni usmiljeni Bog Oče, Sin in sv. Duh! Amen“.

Naj bo to tudi nam Slovencom ta pridiga v spomin na slavnega moža Kr. Šmida. Dobra je, kakor jo oberneš, in vredna keršanskega moža! Naj v miru počiva!

B.

4.

Filoteja.

Vtonilo svitlo solnce je v zatón,
Sijala zore še je zlata meja,
Razlegal milo se večerni zvon,
Ko se sprehajat šla je Filoteja.

Pretekla marsiktera noč je že,
Kar v sladkem spanji več se ni počila,

Ker bolnemu očetu stregla je,
Saj mamico je davno že zgubila.

In tje na grob k preljubi materi
Gre Filoteja proti koncu dneva;
S solzami nežne cvetke porosí,
In reve svoje britko razodeva:

„O mama, moja zlata mamica,
Zakaj si me, predraga zapustila!
Veselja zame svét več nima ga,
Odkar sirota tebe sem zgubila!

Kak jasen bil je vedno tvoj obraz,
Kak mile, sladke pesmi si mi pela;
Pritekala sem k tebi vsaki čas,
Na sercu ljubijočem ti slonela!

Kak si ljubila me, al' vse je preč,
Zdaj stiskajo me le otožni časi,
Preblago serce, ah, ne bije več,
Molčijo materni premili glasi!

Vlivala sercu svetih si krepost,
Ko vosek si ga čudno mi mečila;
Veselje vsako, ali pa britkost
Povedala sem ti in potožila.

Tud' zdaj skrivnosti tebi le povem,
Saj skrita ni ti moja sladka nada,
Povej mi, draga, ah, povej, al' smem,
Kak bi pri tebi se počila rada!“ —

Izreče, zdihne in polagoma
Pripogne se na kinčano mogilo.

Vse mirno , tiho je , noč jasna vsa,
Med zvezdami kak luna sije milo !

Ne gane se , tako spi sladko , mirno,
Spominski križi so ji tihe straže ;
Čuj ! ura je odbila polnoči,
Lepote rajske žena se prikaže !

„Preljuba hčerka moja , ne žaluj,
Ljubezen moja zate ni nehala ;
V terpljenji težkem preveč ne zdihuj,
Saj dolgo ni , da boš pri meni spala.

Nadloge so nebeške iskrice,
V težavah cvet neskončne sreče klije,
Britkosti so ti rajske rožice,
Da venec Ženinu iz njih se vije.

Zatoraj , draga hčerka ne žaluj,
Poglej , odperti so nebeški dvori !
Obvaruj Bog te , serčno se vojskuj,
Da kmalu boš v presrečnem kraju gori !“

Danica vzhaja , in napoči dan,
Že sije zarja , žarkov zlatih meja.
Zbudivša se iz tolažljivih sanj,
Odšla domú je verna Filoteja.

A. Okiški.

Sveta Antuza,

začetnica prvega sirotišča.

Antuza je bila hči cesarja Konstantina V., Koronima, kateri je bil naj grozovitniši trinog svojih časov. Vsa drugačna pa je bila njegova hči. Oče kerviželjen kakor divja zver, živa podoba vse hudobije, hči pa čista, mila, ljubeznjiva, vseh čednost polna nebeška cvetlica. Od kod pač ta čudna redka prikazen? Njena pobožna mati Irena jo je v katolški veri dobro podučila in v strahu božjem izredila. Zató Antuza kmalo spozna vso nečimernost in praznoto posvetnega veselja. Toraj se že v mladih letih odpové v svojem sercu vsem pregrešnim veselicam visokega dvora, se oblači ponižno in objokuje na tihem zmote svojega očeta. Tudi je znala s svojo brihtno glavico vse ponudbe zakonskega stanú tako odkladati, da svojega očeta ni žalila. Ko pa Konstantin, njen oče, umerje, zapusti brez odloga cesarski dvor, se odpové za vselej svetu in gre v samostan. Polovico svojega premoženja razdelí med uboge, drugo oberne pa za dobre dela keršanske ljubezni. Spravi samostane, ktere je njen oče razdjal, zopet na noge, oprosti in odkupi nebrojno jetnikov, in je miloserčna, ljubeznjiva oskerbnica vseh zapuščenih, nesrečnih sirot.

Da bi zapuščenim sirotam tudi za prihodnje čase bila pomočnica, sozida s svojim premoženjem sirotišče, v ktero jemlje zapuščene in zaveržene otročiče obojega spola. Ona jih daje v pravi veri podučevati in keršansko izrejati; in kader odrastejo, jim še stoji na strani, da si pošteno svoj kruhek služijo. Kakor dobra mati obiskuje vsak teden večkrat svojo mlado družinico, opravlja in oskerbljuje sama tudi nar težje opravila. In sveta

nebeška radost ji sije iz milih oči, kedar vidi toliko zbranih poprej nesrečnih otrok, katerim je zdaj ona mati postala, ter jih časne in večne nesreče otela. Prenebeško se ji serce širi, ko vidi celo množico zdravo in veselo sebi naproti hiteti. Ljubeznjivo se do njih poniža, pestuje male, in dojenčki podajajo veselo in hvaležno svoje majhine ročice svoji kraljevi dobrotnici. Nima oskerbnika, tudi ne svetovavca, sama je Antuza vodnica celega sirotišča. Ravná po čisti vesti in goreča ljubezen do bližnjega ji kaže pravo pot.

Cesar, njen brat, in po njegovi smrti njegov sin jo mnogokrat serčno vabila, da bi se zopet preselila na cesarski dvor. Ali njeno pobožno serce ne najde več veselja v leskečih izbah cesarskega dvora, ne v slovečih lepotijah nečimernega visokega življenja. Ona živi le za Boga, njeno edino veselje je: dan na dan deliti ubogim sirotam, naj dražšim udom Jezusa Kristusa, brezštevlnih dobrot.

Ko pa izdihne svojo dušico Stvarniku v roke, se zemlja razjoka, nebó zveselí. Cerkev jo časti božjo svetnico; človeštva dobrotnico, kliče jo svét. A. St.

6.

Čudeži se še vedno godé.

Minulo je leto, kar je bilo brati v nekem časniku naslednja dogodba: „V bolnišnici usmiljenih sestrá na D . . . se znajde 20letna deklica, ki je bila pred 5 letmi hroma na obéh nogah, v taisto prinesena. Ves zdravniški trud, ozdraviti jo, je bil zastonj in tako so zdravniki opustili, ukvarjati se dalje ž njo. Deklica je bila posebno pobožna in tudi toliko učena, da je za-

mogla podučevati mlade bolnice, ki so bile v ozdravljenje sem poslane, pa že nekoliko okrevale. Z velikim veseljem je spolnovala bolnica svojo nalogo kot učenica, in reči se sme, da ni bil njen trud brez dobrega uspeha. Se vé, da je, vsa hroma, poduk svoj delila v postelji, iz katere se celih 5 let ni mogla giniti. Pred nekaj dnevi zapazijo usmiljenke z začudenjem, da je njih bolnica ustala ter veselo okrog hodi. Se vé, da so jo prašat hitele, kako da je naenkrat popolnoma zdrava? In ona jim odgovori: „Sklenila sem bila, na odločen dan Boga prav goreče za zdravje prositi in priporočevati se ob enem času svetnikom za njih predprošnjo. Storila sem po sklepu in urno sem čutila, da se mi boljša. Poskusila sem ustati, hoditi, in s serčno radostjo čutim, da so vsi moji udje zdravi in krepki postali“.

Jos. Levičnik.

7.

Nesrečna želja.

(Poslovenjena.)

Jeršè je sekal debel hrast,
 Ki dolgo mu ni hotel past';
 Pa se je trudil in potil,
 Da je že prav nevoljen bil,
 Pa je v nevolji sam s sebo
 Premišljal in govoril to:
 „Oh, to je teža, to je križ,
 Nič ne dosežeš, kar želiš;
 Kaj mora vse terpeti kmet,
 Pa mu le nič ne gre na red!
 Kak velik revež je terpin,
 Oh, da bi bil pač bogatin!“

Še dobro ne izgovori,
 Pred njim mladeneč že stoji;
 V srebernino je odét,
 V rokah se zlata gol mu svet'.
 Tak bil je lep, da se je zdel
 Mladeneč mu nebeški sel, *)
 In da od njega mogel ni
 Kar oberniti preč očí.
 Jeršéta prav lepo pozdravi:
 „Bog primi, oče, vas!“ in pravi:
 Prosite, kar je volja,
 In vse zgodí se vam ta čas.“

Jeršéta prime scer osúp,
 Al močen je bogastva up,
 Zavzetje mu prežene kmal,
 In berž je misli vkupaj zbral.
 Spomenši se na prazni žep
 Mu v sercu kmal je gotóv sklep.
 Odkrije se in reče mu
 Takó ponižnega glasú:
 „Če taka je, da zadobím,
 Karkoli le si poželím,
 Naj, česar se dotaknem, bo
 V tem hipu čisto vse zlató.“

Po izrečenih željah teh
 Mladeneč prime se na smeh,
 Al se tak čudno nasmehljá,
 Ko da mu všeč ni želja ta,
 Pa se dotakne ga z goljó:
 „Kar želel si, to naj ti bo,

*) Posel, poslanec.

Dasi za kako boljšo stvar
 Imelo bi ti biti mar."
 To reče ino spred očí
 Jeršetu angelj odletí,
 Perót njegovih rajski puh
 Razlije v zrak ugoden duh.

Jeršè ne dvomi, da je res,
 Kar rekel mu je sel z nebés,
 Pa mu le drugega ni mar,
 Ko prec poskusiti ta dar;
 Pa prime vejo hrastovo,
 In lej jo v roci zláto vso:
 Peresca, popki in želód,
 In kar želodnih je posód,
 In les in skorja ino vse,
 Karkoli le na veji je,
 Postalo čisto je zlató,
 Da mu bliščelo je okó.

Oh, káko bil je zdaj vesél,
 Sam vedel ni, kaj bi začél.
 „O zdaj si — reče — bogat mož,
 Pa glodal reve več ne boš,
 Po gozdu ne boš sekal derv,
 Po prahu vil ne boš se červ;
 Si dosti dolgo revež bil,
 Bogastva se boš zdaj navžíl,
 Pečenka in klobase le
 Od danes živež bo za te,
 Ne boš več same vode pil,
 Si z vinčkom žejo boš gasíl.“

„Le zdaj le še pojém ta kruh,
 Tak čeren, tak terd in suh;
 In zdaj še pil bom zadnjikrat
 Iz tega verča žeji hlad.“

To reče, skloni h tlam se sést,
 Pa vzame verč lončeni v pest;
 Al kak je težek, kak bleščèč!
 Postal je zlat, lončén ni več,
 In nágne, da bi pil vodó,
 Al voda sterdi se v zlató;
 Zagrizne kruh, da vtaži glad,
 Al tudi kruh postane zlat.“

Prestraši to ga kar na moč,
 V bridkosti zdiha tarnajóč:
 „Oh kaj sem storil, kaj, bedák,
 Da sem bil zlatohlepec ták!
 Klobasa zlata taka ni
 Da lákoto mi odpodí,
 In vino zlato kak bom pil,
 Kak z zlatom žejo si gasíl?
 Od lakote in žeje zdaj
 V obilstvu vsega me bo kraj;“ —
 In od te groze se — zbudí,
 Vesel, da sanj resnica ni.

8.

Prilke.**Ne zabavljaj!**

Truden se vleže Hektor pred hišne vrata. Pinč zapustivši sosedove lonce, ga derzno nagovori: „Al zabavljaš?“ Tiho je Hektor. „No, stavec, al zabavljaš, se oglasi malopridnež.“ Hektor zatuli. „Kaj? zabavljaš stavec!“ se zadere revše. Razkačen zgrabi priletni pes zabavljača, da je joj! Na milo vpitje Pinčovo se tudi

sose dov Sultan približa, kteremu je mladi vlačugar že od nek daj bil tern v peti. Zapodi se nanj, da mu vse rebra potruplje.

Kdor se rad tepe, ga tepó.

Solnce in megla

Zbira in zbira se megla, da bi mile solnčne žarke zakrila. Ali kaj pomaga tolik trud! Kolikor više solnce stopa, toliko bolj se žarki pomnožujejo in megla v doline svoje kopita pobere.

Marsikteri hudobnež misli, da zna hraste lomiti; pa čednost in nedolžnost revo pokaže. Tomšič.

9.

Kako svet navadno človeka sodi po obleki.

Prišel je bil, ni temu davno, v neko imenitno teržaško kavano Anton Š...; mož že priletel, prosto in starošegno oblečen, akoravno premožen. Suknja mu je bila očev dno že znošena in zlizana, — reklo bi se skoraj, da je bila njegovih let. Klobuk mu ni bil nič bolji kakor drugo njegovo oblačilo. Precej, ko se je bil vsedel, si ukaže kave prinesti. Ker je pa takrat tam bilo veliko gospodov, — lepo, čedno in po novem kroju oblečenih, ki so potrebovali žase ene ali druge reči, kakor po navadi, ni bilo strežnikom prav nič mar za tega starčka, akoravno jih je večkrat opominjal, da bi mu postregli. Ko pa nazadnje vidi, da clo nič ne porajtajo nanj, postane nekaj nevoljen. Po dolgem čakanju vendar prinese strežnik škerbasto majoljčico in

nekaj rujavega sladkorja na malem pladniku. Za to se pa starček še več razserdi in strežnika s terdo besedo upraša, zakaj da ga ravná takó zaveržno, in scer z manjim spoštovanjem, ko nekega gizdavo nališpanega gospodiča, ki mu je sedel nedaleč na nasprotni strani, in ki ga je on tačas strežniku s perstom pokazal. Na to postane nekaj zapleten, mu pa odgovori: da njegov gospodar ima po navadi v svoji kavani ljudi raznih baž, in da tisti mladeneč mu tudi večkrat kaj da za posebne postrežbe i. t. d." — Zato pa nemaste pravice mene tukaj tako pogerдно ravnati, kakor me dans ravnate", mu reče ostro na to starček, in se pripravlja na izhod iz kavane. V tem hipu mu se pa ponižno približuje gori omenjeni mladeneč, mu hitro in skrivši izroči napisan košček popirja, in ga berž spet zapustí. Starček prebere berž napisan popirček, in vidi, da obsega neki dolg, ki ga ima uni plačati gospodarju kavane. Majaje ž glavo in ves razkačen zavpije starček pred vsimi ljudmi v kavani (ki niso ga še do tedaj poznali): „Še zdaj ti plačam ta dolg, pa v prihodnost nikoli nobenega več ne, moj zapravljivi sin!" — Po tem plača in se pobere.

Kako da so potem gospodje v kavani ostermeli, in v kakšni sramoti da je takrat sin ostal, je lahko si misliti! —

Iz obnašanja strežnikovega proti starčku vtegnemo pa skleniti, kako da svet, navadno človeka sodi po njegovi obleki, in po čem da imamo tudi ravnati v ti zadevi. Terditi pa vendar moramo kot živo resnico, da lepa, snažna in čedna obleka je sploh vsakemu človeku prikupna, in tedaj tudi zlo priporočljiva, zlasti za nektare priložnosti, če je le pristojna in skrojena po stanu tega, ki jo nosi.

J. G. Verdelski.

Palmira.

Palmira je bila v stari dobi imenitno mesto. V svetem pismu se tudi imenuje Tadmor ali Tamar. Salomon jo je sozidal v dvajsetem letu svojega vladanja na zelenici sred peščene puščave med Emeso in Evfratom.

Ugodno obnebje je veliko pripomoglo k rodovitnosti zemlje, in glede na nje poznejo velikost, krasoto in imenitnost se mora po vsi pravici reči, da je bilo mesto zidano na pripravnem kraju.

Nasledki homatij judovskih rodov so tudi Palmiro doleteli. Ali so jo po ločitvi rodov sirski gospodje vladali, ali je bila koj takrat samostojna, se ne vé za gotovo.

Palmira je bila na meji dveh mogočnih kraljestev, Partov in Rimljanov, ki so jo včasih hudo stiskali. Ob času mirú pa je njena kupčija lepo cvetela in s tem si je povernila zgube, ki jih je v vojski terpela. Perzijske in indijske karavane so ostajale v Palmiri, odkod se je blago jutrovih dežel v bližnje ladjostaje sredozemnega morja na tovorivkah prenašalo in blago večernih dežel zopet skoz Palmiro nazaj. Kakor ste bile Tir in Aleksandrija glavna sejma pomorske kupčije jutrovih dežel, tako je bila Palmira srednica kupčije po suhem.

Posebni ostankov slavnega mesta, razun neznanih razvalin, je le malo ostalo. Že ob času cesarja Trajana je bilo močno zapuščeno; pa Trajanov naslednik Hadriana ga je v novo sozidal in Hadrianopol imenoval. Ob času Karakala je dobilo pravice, kakoršne so imele rimske selišča. Ko je jelo rimsko cesarstvo pešati, so se jele

podjarmljene dežele in selišča cesarjem ustavljati in se za samostojnost poganjati. V Mezopotamii je ustal nek Odenat, ki se rimskih cesarjev otrese in se tudi Palmire polasti. Priloži si tudi ime kraljevo, in po njegovi smerti je bila njegova žena Cenobija gospodarica mnogih vzhodnih dežel rimskega cesarstva.

Cenobia je bila ženska prebrisana, previdna in stanovitna in je daleč slovela zavoljo učenosti in previdnosti. Prebiral je rada znanstvene bukve in se urila pod vodstvom bistroumnega Longina v državnih domačih in ptujih postavah. Al nje učenost ni mogla sovražnega Avreliana odpoditi, ki jo premaga in mesto razruši. Pozneje pa da zopet solnčni tempelj sozidati, da mestu posadko in poglavarja sosednim okrajnam. Pozneji cesarji so mnogo mestu pomagali in ga še dosti olepšali. Ali leta 744 po Kristusu se ga polasti po sedemmesečnem terdovratnem uporu Kalif Mervan, ki ga večidel razdè. Od tod je mesto opešalo in leta 1400 po Kristusu ga pa še armada Tamerlanova oropa.

Slavne razvaline se nahajajo na onem kraju, kjer je nekdaj mesto stalo. Tisuč in tisuč koscov razdrobljenih stebrov belega marmorja leži po zemlji kake pol ure na okoli, in viditi je, kakor bi po gozdu hodil. Mestno obzidje se še tudi pozná, ktero je, pred ko ne, Justinian zidati dal. Sedanji čas se nahaja na onem mestu, kjer je popred Palmira stala, revna vasica Tadmor, ki se milo ozira na podsute palače, na nekdanje tempeljne, na zdrobljene stebrišča in oboke. Tako mine bliščoba tega svetá.

Fr. Štrukel.

Zdravo teló naj boljše blago.

(Spisuje Dr. V. Janežič.)

Pervo pismice o zdravovedi.

„Kaj je mar zdravoveda?“ te slišim popraševati, ljubi Slovenec, ljuba Slovenka! Beseda ti je nova in po navadi si nevoljen vseh novih besedí. Le malo poterpi in poslušaj, kaj ti mislim povedati z leto novo besedo. Vsaj veš, da imá že vsako rokodelstvo svoj lastni besednik, da si na kratko zaznamuje stvari, ki mu jih je pri delu potreba. Ravno takó se nahaja tudi v vsakej vednosti nekoliko novih manj znanih besedí; v kratkem vendar postanejo lahko umevne vsakemu, kdor se le nekaj pečá s to vednostjo. Moj namen, ljubi bravec, s temi versticami je: te tu po domače podučiti, kako naj varuješ zdravje, da ti v zgubo ne pride. In ta nauk imenujem zdravoveda.

Učila te bo zdravoveda, kje in kedaj žugajo nevarnosti tvojemu zdravju, ki je več vredno ko zlató in srebro, po katerem, če ga zgubi, zastonj zdihuje bogatin in siromak, mogočni oblastnik v svoji veličasti pa tudi sin revščine in terpljenja; — pripovedovala ti bo, odkod izvirajo tisti škodljivi vtičaji, ki ti spodpirajo telesno in dušno blagostanje, ki zajedajo tvoje močí in ti v strašnih bolečinah vtapljajo jasno pamet, zdravo misel, čerstve občutke. Revež v svojih neskončnih nadlogah prepadaš in godernjaš nad božjo previdnostjo; pa — ali si se, sin terpljenja! že kedaj vprašal, kako si čuval nad svojim zdravjem? Morda tožiš v svojih bolečinah nad božjo pravico, pa siromak! koliko-kolikokrat je kriva tvojega terpljenja lastna tvoja

volja, tvoja nevednost ali clo tvoja nesramnost? Je li mar previdnost božja kriva, da se viješ in prepadaš pod silo bolečin, pa si sam zapravil ljubo zdravje po nezmernosti v jedi in pijači? Žena in otročiči zdihujejo v strahu in trepetu ob tvoji postelji in bridke solze jim tekó čez lice v skerbi za ljubega očeta, ki si jim bil edina podpora.

Ze stari Rimljani, ajdovsk narod, so imeli zlat pregovor: V zdravem telesu prebiva zdrava duša. Prevdarimo ga in našli bomo v njem mnogo čiste resnice. Pripomočki pri tem poduku mi bojo tvoja poterpežljivost, izgledi iz tvojega lastnega življenja in iz življenja drugih narodov, lastne preiskave in mnogotere skušnje visoko učenih mož, ki jim smeš popolnoma zaupati, t. j. tacih mož, ki so posvetili celo svoje življenje enacim preiskavam. Blaga misel, pomagati v nadlogah celim narodom, je bilo njih edino plačilo za njih preveliki trud. To naj vam poterdi sledeči izgled :

Ni temu dolgo, kar je razsajala v Lizboni na Portugalskem strašna morija, žolta ali rumena merzlica. Kdor je le mogel, vsak je stihoma bežal iz mesta, v katerem je smert obhajala svoje gostije. In glej! našlo se je več serčnih, za blagor človeštva vnetih mož, ki so od vseh strani na to živo pokopališče vreli z blagim namenom: da bi preiskali, kako se je porodila ta šiba božja, v čem obstoji, kakó se začenja, kako se razlezuje in kakó spet pojenjuje. Vse, kar so zapazili, so zvesto zapisovali, da bi se moglo v prihodnjih časih porabiti v blagor človeštva. Tako je bilo in bode pri vsaki moriji, ki napade kedaj človeštva rod.

„Dragi moj!“ mi morebiti porečeš, „verujem vam; pa pomislite vsaj, koliko stojí zapisanih laži in družih abotnih reči?“

Na to ti odgovarjam: „Ne tajim, da živí naše dni mnogo lažnjivih prerokov, da se ti v velikih nevarnostih

največ ponuja sleparjev in sebičnikov; zato pa imaš zdravo pamet, zato se daj za časa podučiti možakom svoje kerví, do katerih imaš zaupanje. Po znamenjih, ki so jasne kakor zlato solnce, se pozna resnica.

V marsikterem Slovincu tiči še strašna nezaupnost do bukev in družih spisov, ker ne pomisli, da se ravno v bukvah hranijo tisučletne skušnje celega človeštva, da so v njih razloženi neštevilni trudi in dela človeškega duha, brezštevilske resnice svetega in posvetnega pomena. Glej! tvoj dušni pastir in učenik, tvoj zdravnik in sodnik čerpljejo iz njih svojo učnost, množijo svoje skušnje s skušnjami celega učenega svetá. Ljubi Slovenec! tudi ti najdeš v bukvah kakor v svojih pregovorih obilo zlatega zernja sebi v prid in korist. Ali ne veš, kolikrat staviš sebi v največo škodo svoje zaupanje v nevedne sleparje in umazane babure, katerim že v licu zapisano stoji, koliko vedó o človeškem truplu in o njegovi sestavi. Mar bukve in navsveti skušenih mož niso toliko vredni, kakor svetovanje konjedercev, katerim je državna zdravoveda naložila, da spravljajo mertvino, da ne trohni pred tvojimi očmi in tvojemu zdravju škode ne dela.

Ljubi moj! Ali mi ne poterdiš, če rečem: Kdor ne vé, kakó je stvarjena koža, katero vidi, tudi vedeti ne more, kaj koža zakriva; zakaj to je še bolj skrito njegovemu očesu in njegovi pameti. Luč kerščanske vere je razgnala sleparije ajdovskih prerokov, ki so slepili lahkoverne s tim, da so jim kvasili iz oserčja zaklanih živali prihodnjih reči.

Naši mazači in sleparji pa že vedó prerokovati iz glažka moče, kaj je bolnega na jetrih, na pljučah, na možganih i. t. d. Nobeden pa še ni vidil teh delov, nobeden jih ne pozna kakor po imenu, ne vé tedaj, kakošni so zdravi, kakošni bolni. Pa to mu nič ne dé: kvasil ti bo celo o naj skrivniših

spremenah v teh žlahtnih delih človeškega trupla. Ali to ni gola sleparija? Če ti jame kdo govoriti, koliko je ljudi v luni, koliko hiš, koliko mest i. t. d., ali ne porečeš: Zavertelo se mu je v glavi, ali pa je slepar, ki nas misli tako neumne, da mu bomo verjeli." Glej, po mojem so omenjeni mazači še večji sleparji in goljufi lahkovernih s tim samim razločkom, da te more spraviti včasi njih goljufija v naj večo nesrečo za celo življenje. Primerov se bere dovolj po časopisih. Podaj dečku nabito puško v roke, ne bode dolgo in kmalo boš vidil, kaj mu bo v roci.

Tako se godí z marsikterimi zdravili v rokah imenovanih ljudi. Gotovo ti je znano, da so marsiktere zdravila v nepravi meri, o nepravem času in na nepravem mestu rabljene hud strup za človeško teló. — Dobí li v roke umetno sestavljene ure, kdor ne pozna njih sestave, kdor ne ve, kaj jim je, katero kolče zavera — bati se je, da jih poravná za vselej. Kako jih moraš varovati, da ne potekó, kaj storiti, če hočejo zastajati i. t. d. tega ti bo vedel povedati samo tisti, ki se spozná na njih ustroj, ki popolnoma ume, kako posamezni deli eden drugega podpirajo v teku. Naučil te bo urár, kakor se je učil on. K urarju boš hodil po svet, da bi se on ravno včasih zmesnil, kakor se tudi ti mesneš včasih v svojih opravilih.

Glej, ljubi moj! kakó preumetno sestavljene so ure, navite v tvojem telesu! Tu je delov brez števila, mnogo tudi naj umnejšemu zdravniku komaj po imenu znanih! Kako čudovito se eden z drugim vjema, eden drugega podpira, kakošno je tu gibanje in preigobovanje, da stermí človeški duh pri pogledu nanj! Kako redno tikatakanje ti bije na uhó, če ga položiš na serce! In te preskrivnostne preumetne ure daješ ravnati: konjederču! Svetujem ti: „Vari se sleparjev, da v nesrečo ne zabredeš. Poslušaj še tole: „Možak še v dobrih

letih pade s konja in zviije v rami roko. Poln zaupanja, da mu pomaga, hiti k sloveči babici pomoči iskat. Modra ženka mu zaveže roko z mažo, da mu potegne spahnjeno kost na prejšno mesto, z katerega jo je pahnila cela teža njegovega telesa. Le čudo, da mazači in mazilarice niso še izumile, kako bi se dali z tolikimi močmi svojih maž vozi voziti, kolesa goniti i. t. d. Koliko konj, koliko rok bi si prihranili! Pa pustimo šalo, revež je mazal teden za tednom, pa kost, ta nesrečna kost pa se le ni premaknila z mesta. Otok kakor povsod, je z časom vpadel; ali kost je ostala spahnjena in nepokorna roka sedaj ni več za delo. Tacih nesreč bi ti mogel povedati sto in sto. Resnica je, da tudi zdravnik ne vé vselej pomagati, tudi za njim ostajajo nekteri bolniki nesrečni. Pa če bi bil zdravnik tak čudodelnik, bi nam ne bilo treba pokopališč, težavna starost bi nam ne belila lás na glavi, večna mladost bi med nami cvetela. Tudi človeško življenje kakor vsako drugo se verši po božjih ali natornih postavah. Prederzna neumnost bi bila, jim nasproti segati; vendar je treba vedeti zdravniku, in mu je mogoče pomagati in v koliko bi vtegnile pomagati njegove naredbe in zdravila. Ti pa moraš prevdariti, ali si storil vse na tanko, kakor ti je bilo poročeno, ali ni morebiti poderla tvoja nepoterpežljivost, kar se je prizadeval zdravnik postaviti, ali nisi vmes poslušal mazilarjev itd. Če vse te okolščine niso vzrok tvoje nesreče, tedaj ti iz serca rad verjamem, da je ravnal zdravnik nerodno, da se ni spoznal na bolezen, da je on kriv tvoje, pa gotovo tudi svoje lastne škode.

Pa predaleč sem skoraj zašel od svojega namena. V prvem pismu se hočemo samo meniti, ktere nauke uči zdravoveda, da boš mogel ohraniti ljubo zdravje, brez katerega ti je življenje brez veselja in radosti, brez mirú in pokoja, dolina solz in terpljenja. Zvedel

boš, kako je sestavljeno tvoje telo, kako se morajo točiti poglavitne kolčeta, da ne zastajajo tvoje skrivnostne ure, kako se eno z drugim vjema, da to hodi naprej brez prestanka. Pripovedal ti bom, kako se navijajo, da se kake nitke iz nevednosti ne prevrediš ali clo pretergaš. Razodeti se ti bom prizadeval, kako se stavi, zida, beli in čisti prečudno poslopje, kterega imenuješ človeško telo; ogledovali bomo njegove okna, kaj in čemu so, in vse poglavitne njegove dele in njih namen. Kdo v njem prebiva, tega se učiš drugod; to presega meje, ktere si zdravnik staviti sme. Ozirali se bomo nekaj tudi po kraju, kjer stoji prekrasni dom, da zvemo, ktere zvunajne sile ga rušiti in razderati utegnejo, da bo nam mogoče, braniti se jim.

Podobo zdravja pa je nam mogoče še le tedaj popolnoma narisati, če ga sledimo po potih, po katerih v boleznih zabrede. Treba je nam onda ozreti se tudi nekoliko na boleznih, kaj da so, v čem se razodevajo in ktere dele človeškega telesa so si zbrale posebno za svoj sedež. Na zadnje bom skusil presoditi mnenje, ki se naše dni tolikrat čuje, da ljudstva čedalje bolj hirajo, da ljudje sploh ne živé tako dolgo, kakor za starih časov, in da se čedalje bolj niža srednja starost človeška.

Pa ves ta poduk ne bo samo beseda; vse, kar ti mislim povedati, se bo naslanjalo na spričebe in dokaze, ki tudi v tvojej pameti za resnične veljajo. Ne zameri mi tu priprostega izgleda: Znano ti je, da se moka skazi, če jo dolgo hraniš v zamoklih shrambah. Morebiti si tudi že premišljeval, zakaj se to godi, kedaj in kako se začenja, kako se verši i. t. d. Da se je to res zgodilo, to vidiš, obvohaš, ošlataš, tega te uči teža in tvoj okus, to je tedaj prikazen tvojih smislov. Dalje boš prevdarjal, ali je vsa moka spridena, kako bi se skazeni deli zboljšali in vprihodnje škode obvarovali.

Misli si sedaj samega sebe in svoje zdravje na mestu svoje moke, postavi to si samo vprašanje, odgovarjati pa se naučiš iz zdravovede. Pri vsakej reči, pri vsakej prikazni je treba, da se tako vprašuješ, da tako presojaš in tako prevdarjaš; zato ti je vdihnjena pamet; zakaj viditi, slišati, vohati, okušati in tipati more tudi neumna žival pogostoma bistrejše kakor ti sam. Tebi je naloženo rabiti svoje smisli kakor svojo pamet, ktera živalim manjka in človeka od živali loči.

Tudi naj manjša prikazen se mora gledati z očesom pameti in premislika, v vsakej se mora slediti vez, ktera jo veže z drugimi, ki so ž njo v rodu. Takim premislikom je hvala peti, da človeštvo sedaj tako napreduje v novih koristnih znajdbah, in v vsih umetnostih in vednostih. Po priprostem padu jabelka z drevesa je prišlo preslavnemu Newtonu na misel, preiskovati večno postavo, po kateri se točijo svetovi okoli svojih osi. What je vidil, kako dviga para vrele vode pokrov in iznašel je prečudno napravo, ki nas z neverjetno hitrostjo po svetu vozi od kraja do kraja. Preveč bi zabredel, če bi vse hotel naspočitati, kar je človeška misel izumila, če je po imenovanem potu hodila. Nekatere iznajdbe so tako čudovitne, da jih je bila pri prvem pogledu abotna glava berž razglasila za dela hudobnega duha, ne pa za izvire človeškega uma. Veseliti se je nam tedaj treba zmage človeške misli nad sirovimi silami prirode, pa ne obrekovati, sovražiti jo, zakaj to je zmaga duha nad zemeljskim.

Po takih in podobnih vodilih se mora ravnati tudi zdravoveda in zdravništvo ali zdravljenje bolezni. Zdravnik mora vedeti popred, kaj je zdravo, če hoče potem dobro spoznati, kaj je bolno; mora tedaj znati, kaj se vse godí v zdravem telesu, če hoče vedeti, kaj se je vse spremenilo, ako teló boleha. Vez toraj ali prehod zdravja v bolezen mu je treba poznati. Če ve enkrat,

kakošen je začetek bolezni, je dolžen ogledovati, kateri deli so bolni, kateri še zdravi, kaj bolezen draži in podpihuje, kaj jo miri in zadržuje, kako narašča in upada in kako pojenjuje. Tako mu je iskati in sklepati, tako prevdarjati in odgovarjati. Da moje besede lože zastopiš, na še ta-le izgled: Tam na vertu stoji dvoje drevesic: enó kipí bersno v zrak, dela ravno deblo in poganja zelene veršiče; drugo pa se kriví, dela gerče, meh ga zarašča, se suši po vejah in berstih, kaj ne, da bo umni vertnar prašal po vzroku, ki je kriv nepravilne rasti in bolezni drevesa? Ogledoval bo zemljo, v kateri se širijo koreninice, ogledoval bo koreninice samé, deblo in njegovo skorjo, ali niso kje oglodane, oderte, prevertane od merčesa; njegovo okó bo iskalo po vejah, berstih in listih in popkih, ali niso oškodovani od ljudi in živali, od drugih rastlin ali vremena. Dalje se bo vpraševal, ali ima toliko sonca, toliko toplote, kakor zdravo drevesice, morebiti je nekoliko druge prirode ali nature ter mu je vséh teh reči več treba od zdravega, mar ga veter v rasti preveč šibi, mu popek in liste s prahom obsipa, pa morebiti se mu sploh menj streže kakor drugemu? Bolj na drobno, ko bo iskal, se vpraševal in s premislikom odgovarjal, bolj bo spoznaval drevesno bolezen, bolj mu pojde spod rok zdravljenje in gleštanje. Pa morebiti je drevesu kdo zacopral? Kaj takega le pomisliti, bi bilo poštenega vertnarja že sram; tudi tega bo do živega prepričan, da mu s samo mažo krivin zravhati ni mogoče. Vse, kar mu svetuje pamet, vse bo primerno poskusil. Kjer ga pa pamet in pametna skušnja voditi niste v stanu, tam bo vsaj varoval drevesice zvananjih škod in mu stregel sploh s tim, kar je skušeno, da rast podpira in se zdravju prilega.

Razlika med vertnarjem in zdravnikom, med drevesicom in bolnikom je se ve da neizmerna, vendar bo

našla tvoja pamet med njima nekoliko podobnosti. Ome-
niti je še samo treba, da nahajamo že v rastljinški rasti
veliko veliko zastavic ali uganjk, katerih razjasniti člo-
veški um ni še zamogel in nekterih tudi nikdar razjas-
nil ne bode. Koliko več jih mora biti v skrivnostnem
človeškem življenju! Vse to nas vendar v pametnem
ravnanju nikdar motiti ne sme.

Dobro premisli in prevdari, kar sem ti povedal v
teh versticah, da boš tudi sledečih pisem popolnoma
zapopasti mogel. Z Bogom!

12.

Kar bodi za domače potrebe.

(Poleg Novic in drugih listov.)

(*Skerb za sadno drevje.*) Sadno drevje je velika
dobrota za vsako hišo, bodi si kmečka ali gosposka.
Da ti bo pa veselo raslo in bogato rodilo, ne pozabi v
spomladi tole storiti: 1. poreži vse rogovile in
suhe veje tik debla, da rana hitrejše obraste in za-
celi; debelejše veje pa tudi zamazati ne zabi. Vselej
je drevo boljše, če ni pregosto v vejah, da ga veter
prepihavati môre; 2. potrebi in pokončaj vso
goseničjo zalego, da ti sadja že s perjem in cvet-
jem ne požré; 3. osterži starikasto, z mahom
zaraščeno skorjo; 4. kdor še ni okopal dre-
ves, naj to berž stori; z okopovanjem se zrahljá zemlja
nad koreninami; 5. ako vidiš kožo debla oderto
ali ranjeno, da mu škoduje sapa in moča, izreži z

nožem ves gnjili in bolni les noter do zdravega in zamazi rano z vertnim mazilom; 6. preglej mlade drevesca, ali so prav h kolu privezane, da se ob njem ne derzajo (ribajo), ker se jih sicer rad rak loti.

(Kteri cepiči so najbolji?) Za cepiče — pišejo naše neprecenljive Novice, katerih naj bi v nobeni soseski ne manjkalo! — naj se jemljejo enoletne mladike, ktere imajo veliko in tesno skupej stojječih očes. Cepiči taki morajo biti zreli, to je, ne smejo biti več tu pa tam zeleni, temuč na vseh straneh lepo rujavi; steržen mora biti lepo bel. Verh tega mora biti drevo zdravo in rodovitno; najboljši so cepiči od verha ali krone, ktera je proti poldnu obrnjena. — Ko si cepiče odrezal, jih vtakni na hladnem in senčnatem kraju v perst kake 3 ali 4 perste globoko ali pa v kleti (hramu) v vlažen pesek.

(Drevesom puščati.) Drevesom puščati je kaj dober pomoček, v dveh ali treh letih take drevesa rodovitne narediti, ktere so nerodovitne zavoljo starosti ali če mlade zavoljo preobilne muzge le na rast in les ženejo. Najboljši čas drevesom puščati je spomlad (vigred). Prerezati se morajo noter do lesa. Vsakemu sadnemu plemenu pomaga puščanje, le črešnjam ne.

(Da živina rajši jé) Da se kakemu bravu ali konju spet stara jedičnost poverne, jej kislice ali kiselne polagaj, ki ti raste po vsakem vertu, po vsakem travniku. Kislica je prav dobra klaja za konje, govejo živino in tudi za drobnico, jim povikšuje jedičnost, pa živini tudi kri čisti. Najboljša je za kermo, ako se požanje, preden v cvetje gre; boljša je tudi sirova, kakor suha.

(Če krave malo molzejo.) Če kaka krava ob mleko prihaja in le malo molze, poskusi tole: Dajaj jej na tešče pol bokala toplega mleka, kteremu je prime-

šano 3 lote zmlatega janeža in 3 lote kumine. Tudi med pičo se zna ta zmes kravi dajati. Če krava v dveh dneh ne pridobi na mleku, jej daj to zmes še enkrat. Pomagala bo, če ni krava bolna.

(*Saje za ušivo živino.*) Čemerika, tobak, živo srebro in še marsiktere druge reči, s katerimi se živini uši preganjajo, utegnejo večbarti škodljive biti. Veliko bolje so za to saje, ktere dimnikar z dimnikov nasterže; te preženó uši brez vse škode. V ta namen naberi saje v primeren sod in nanje vlij toliko vode, da napraviš gosto črnkasto sajovico. S to sajovico spiraj ali češi ušivo žival. Potem jo operi s čisto vodo.

(*Kako naj se semena hranijo.*) Veliko veliko je na tem ležeče, kako se spravi seme, da rado kalí. V zapertih, vlažnih, zatuhlih shrambah zgubi nektero seme že v malo tednih svojo kaljivo moč. Če je hram premerzel, zmerznejo posebno take semena rade, ki imajo kaj vodenega v sebi. Tudi taki kraji niso pripravni, da se v njih seme hrani, ki se včasih netijo, da se seme potiti začne; potem pa so včasih spet taki, da v njih zmerzjuje. Naj boljša shramba je taka, kjer je srednja enakomerna toplota. Ako se semena hranijo v luščinah, plevah, strokih, obderžijo svojo kaljivost še dalj časa.

(*Kaj storiti, da usnje pri konjski opravi ne popoka?*) Da ti usnje pri komatih in pri drugi konjski opravi ne postane rudečkasto in potem ne začne pokati, ga najprej z omlačno vodo zmoči, potlej pa s prav ostro kertačo železno černilo (Eisenschwärze) vribaj. Namesto železnega črnila pa vtegneš vzeti tudi mazilo, ki si ga napraviš, ako se 1 funt braziljanskega lesa, 4 lote šišek (Galläpfel) in 1 lot zelenega vitriola v 4 bokalih vode tako dolgo kuha, da se je vkuha za polovico.

(*Miši pregnati.*) Miši lahko preženeš, če jih nekaj živih vjameš in jih v redko kolomazilo vtakneš, kateremu se je primešalo nekaj ribje masti; potem pa tako namazane miši izpusti. Ta smrad jim je tako zopern, da kakor morejo okoli letajo, dokler ne poginejo in preženejo vse druge miši, kjerkoli so ta smrad zapustile. Kmalo pridejo vse miši na dan in letajo vse zbegane okoli, da jih lahko s kako dilo vse pobiješ.

(*Kako s kravami ravnati, ki slabo mleko dajejo.*) Če ne moreš lahko iz smetane putra vmesti, je večidel skisani želodec tega kriv. Glej torej najpred to napako odpraviti, kar se najlože stori z nežgano ogeljno kislo magnezijo (ungebrannte kohlelsaure Magnesia), ki jo v vsaki apoteci prav dober kup dobiš. Če ti je pa odročno do apoteke, moreš tudi krede vzeti ali pa jajčjih luščin, v štupo stolčenih, katerim se pridene še kalmeža ali ciana (enciana) in pa kumine. Stori pa takole: Vzemi za 2—3 žlice imenovane magnezije ali krede ali jajčjih luščin (karkoli hočeš, 1 lot kalmeža (ali ciana) in pa 1 lot kimeljna (čumine), vse to se stolče v štupo, dobro premeša in vsako jutro kravi tako dolgo daje, dokler se ne odpravi imenovana napaka.

Družbin oglasnik.

4. Imenik dosmertnih družnikov.

Do 30. aprila t. l. so dalje stopili v družbo sv. Mohora kot dosmertni udje sledeči gospodi:

35. Majhar Jernej, fajmošter v Ovčji vasi in je plačal v matico	15 gld.— kr.
36. Volčič Janez, kaplan na Dolenskem in je plačal v matico	15 " — "
37. Ankerst Janez, kaplan v Kranjski gori in je plačal v matico	15 " — "
38. Torkar Matija, kaplan v Ljubljani in je plačal v matico	15 " — "
39. Jančar Franc, kaplan pri sv. Miklavžu in je plačal v matico	15 " — "
40. Bratuša Nikola, kurmajster v Ptujih in je plačal v matico	15 " — "
41. Dr. Vošnjak Janez, viši ogleda ljudskih šol Lavantinske škofije v Mariboru in je plačal v matico	15 " — "
42. Dornik Kašper, fajmošter v Novištifti in je plačal v matico	15 " — "
43. Leskovšek Janez, kaplan v Preiteneku in je plačal v matico	15 " — "
44. Kulnik Franc, dekan v Žabnicah in je plačal v matico	15 " — "
45. Pirc Janez, fajmošter v Rihenbergu in je plačal v matico	15 " — "

46.	Hajšek Anton, kaplan v Kozjem in je plačal v matico prvo polovico . . .	7 gld. 50 kr.
47.	Erjavec Peter, kaplan v Kozjem in je plačal v matico prvo polovico . . .	7 " 50 "
48.	Mulej Florjan, fajmošter v Hinjah in je plačal v matico	15 " — "
49.	Škofic Janez, fajmošter v Suhoru in je plačal v matico	15 " — "
50.	Mil. g. g. Anton Martin Slomšek, knezoškof lavantinski	} so poslali namesto dnarjev deržavno obligacijo za 100 gld.
51.	Sl. bukvarnica v Ponkvi	
52.	Sl. Semeniška knjižnica v Mariboru	
53.	Okorn Fidel, fajmošter v Lokavcu in je plačal v matico	15 " — "
54.	Mil. g. g. Andrej Gollmajer, viši škof Goriški in so plačali v matico	15 " — "
55.	Majhar Johana, učenka v Celoven in je plačala v matico	15 " — "
56.	Furlani Jožef, kaplan v Gorici in je plačal v matico	15 " — "
57.	Westermaier Jakob, dekan v Pliberku in je plačal v matico	15 " — "
58.	Simandel Dragotin, kaplan v Pliberku in je plačal v matico	15 " — "
59.	Soudat Jožef, fajmošter v Kamnjah in je plačal v matico	15 " — "
60.	Mil. g. g. Juraj Haulik, kardinal in nadškof Zagrebački in so plačali v matico	15 " — "
61.	Mil. g. g. Jožef Juri Strossmajer, škof djakovški in so plačali v matico	15 " — "
62.	Glinik Janez, Ciglarjev učenec in je plačal v matico	15 " — "
63.	Dr. Vogrin Lovre, dekan v Št. Jurju in je plačal v matico	15 " — "

64.	Klobasa Franc, kaplan v Št. Jurju in je plačal v matico	15 gld.— kr.
65.	Jan Juri, lokalist v Katinari in je plačal v matico	15 " — "
66.	Zeme Jožef, farman v Barkoli in je plačal v matico	15 " — "
67.	Cvitko Jožef, duhoven v Kastelveneru in je plačal v matico	15 " — "
68.	Čast. knjižnica bratovščine v Kanalu in je plačala v matico	15 " — "
69.	Staré Jožef, gimn. učenec na Reci in je plačal v matico	15 " — "
70.	Stepančič Andrej, kurat v Pliskovici in je plačal v matico	15 " — "
71.	Švajger Gabriel, kaplan pri sv. Vidu in je plačal v matico	15 " — "
72.	Kociančič Štefan', profesor v Gorici in je plačal v matico	15 " — "
73.	Černic Janez, spovednik v Celovcu in je plačal v matico	15 " — "
74.	Šerbicel Matevž, kaplan v Žabnicah in je plačal v matico	15 " — "
75.	Mraz Tomaž, kaplan v Libeličah in je plačal v matico	15 " — "
76.	Janežič Anton, c. k. učitelj višje realke v Celovcu in je plačal v matico	15 " — "
	G. Juri Sterbene, bogoslovec v Ljubljani (št. 7) plača drugo polovico .	7 " 50 "
	G. Šket Jožef, kaplan v Št. Mihelu (št. 15) plača drugo polovico	7 " 50 "
	G. Lešnik Janez, fajm. v Št. Marksu (št. 12) plača drugo polovico	7 " 50 "
	Ozmeč Janez, kaplan pri sv. Andrašu (št. 14) plača drugo polovico .	7 " 50 "

Stranjšak Anton, kaplan pri sv.
 Lorencu (št. 9) plača drugo polovico . . . 7 „ 50 „

Vsega vkup 1 obligacija za 100 gld. in pa 607
 gld. 50 kr. v gotovem denarju.

Popolni, po čast. dekanijah napravljen imenik
 vsih častitih družnikov in družnic prinese „koledarček
 družbe sv. Mohora.“

2. Družbini podporniki.

V družbino matico so darovali:

Mil. g. g. Andrej Gollmajer, viši škof v Gorici	5 gld.— kr.
„ „ Juraj Haulik, kardinal in viši škof Zagrebački	5 „ — „
„ „ Jožef Juri Strossmajer, škof djakovški	25 „ — „
„ „ Jernej Legat, škof Teržaški	10 „ — „
Čast. g. g. Štefan Kociančič, profesor v Gorici	5 „ — „
Razprodaja 20 iztisov „Kraljedv. rokopisa“	2 „ — „
Za neplačane rokopise Koledarčka	8 „ 50 „
Vsega vkup	60 gld. 50 kr.

Družbina matica se je torej, kakor je viditi iz pri-
 čujočih razkazov, sopet pomnožila za 668 gld. in za
 eno obligacijo za 100 gld.

K temu znesku v gotovih denarjih gre prišteti še
 46 gld. 80 kr. iz razkazka v „družbinem koledarčku za
 l. 1861“.

Za ta gotovi denar (t. j. 714 gld. 80 kr. av. velj.)
 se je nakupilo spet devet deržavnih obligacij po
 100 gld. s 5 odstotki; 12 gld. 80 kr. se pa še hrani
 za dalje nakupovanje.

Po tem takem je družbina matica od novega leta do konca aprila t. l. spet za deset deržavnih obligacij po 100 gld. narasla.

3. Oznanilo družtvenih bukev.

Družba sv. Mohora hrani v svoji zalogi še nekaj slovenskih bukev, ki jih je bilo družtvo sv. Mohora na svitlo dalo. Da se lože med ljudi spravijo, jim je družba ceno precej znižala in častiti družniki jih morejo po naslednji znižani ceni prejemati, če denarje — najbolje z letnino vred ali po drugi priložnosti — naravnost družbi v Celovec pošljejo. Knjige so pa tele:

1. **Marije rožen cvet.** Molitevne bukve s premišljevanjem v počeseenje nar svetejših serc Jezusa in Marije. V Celovcu 1856, — 414 strani. Mehkovezane 60 kr. in terdo vezane 80 kr. n. dn.
2. **Najpoglavitniše resnice sv. vere v premišljevanje,** dane po misijonarju Humbertu, poslovenil P. Cizej. V Celovcu 1859, — 448 strani v osmerki. Mehkovezane 1 gld. n. dn.
3. **Šola vesela lepega petja** za šolsko mladost z napevi vred. V Celovcu 1853, — 55 strani v 8ki. Mehkovezane 40 nkr.
4. **Pesmarica** za šolo in dom, z napevi od L. Cveka. V Celovcu 1854, — 102 strani v 16ki. Mehkovezane po 40 nkr.

5. **Cvetice** za mlade in odrasčene ljudi. S podobo Marije Device na Višarjih. V Celovcu 1858, — 266 strani v 8ki. Mehkovezane 40 nkr.
6. **Rožice** za mlade in odrasčene ljudi. S podobo Blejskega jezera. V Celovcu 1859, — 170 strani. Mehkovezane 30 nkr.
7. **Božidar**, podučna in kratkočasna povest za mladost in odrasčene ljudi. V Celovcu 1853, — 113 strani v 12ki. Mehkovezane 15 nkr.
8. **Elizabeta** ali pregnanci v Sibirii. Lepa povest za mlade in odrasčene ljudi. V Celovcu 1857, — 110 strani v 12ki. Mehkovezane 15 nkr.
9. **Ogledalo keršanskih čednosti**. V Celovcu 1857, — 175 strani v 12ki. Mehkovezane 20 nkr.
10. **Stari Urban** ali zimski večeri dobrih kmetov. V Celovcu 1853, — 225 strani v 8ki. Mehkovezane 30 nkr.
11. **Kraljedvorski rokopis**. Iz staročeskega poslovenil Fr. Levstik. V Celovcu 1854. Mehkovezan 10 nkr.
12. **Podoba Marije Device**, v jeklo vrezana, v 8ki 5 nkr.
13. **Podoba Blejskega jezera**, v jeklo vrezana, v 8ki. 5 nkr. Kdor si pa želi podobe Blejskega jezera v večji obliki, plača zanjo 10 nkr.

Kdor hoče teh bukev terdo vezanih imeti, naj priloži ustanovljeni ceni (razun št. 1) za vsako knjigo po 10 nkr.

4. Družbino naznanilo.

Družba sv. Mohora daje prečast. g. g. družnikom iz Ljubljanske škofije na zvanje, da jej do 31. aprila še niso došle za l. 1860 razposlane vpisovanjske pole (plankete). Kakor hitro dojdejo, jim berž razpošlje dotične družbine bukve. Do tistega časa prosimo za potrpljenje. Iz ravno tega vzroka se tudi rajtenga za minulo leto še ni mogla skleniti.

Družbin odbor.

KAZALO.

	Stran
1. Cipsarjeva družina ali cesar Maksimiljan na Martinjipeči	3
2. Koliko je Bog lonaj vreden	36
3. Krištof Šmid	39
4. Filoteja	43
5. Sveta Antuza	46
6. Čudeži se še vedno godé	47
7. Nesrečna želja	48
8. Prilike	51
9. Kako svet navadno človeka sodi po obleki	59
10. Palmira	54
11. Zdravo teló naj boljše blago	56
12. Kar bodi za domače potrebe	64
Družbin oglasnik	68

